

ПОЛИТИКИНИ ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Годиша XXII — Број 421
Субота, 23 јануар 1960 г.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ДОК ФЛАШ И ДЕЈЛ ПАДАЈУ ПРЕМА ДНУ КРАТЕРА

УХВАТИ СЕ ЗА МЕНЕ, ДЕЈЛ! БРЗО! САМО ШТО НИСМО УДАРИЛИ О ДНО!

СТУПИО СИ СЕ ЛАКО КАО ПЕРО!

ТО ЈЕ ЗБОГ ТОГА ШТО НА МЕСЕЦУ НАША ТЕЖИНА ИЗНОСИ САМО ШЕСТИ ДЕО ОД ОНЕ КОЈУ ИМАМО НА ЗЕМЉИ!

ПОГЛЕДАЈ! АТОМСКИ ТОП! АУТОМАТСКИ ИЗБАЦУЈЕ ОНО КАМЕЊЕ!

НЕ „АУТОМАТСКИ“ ДЕЈЛ! НЕКО ИЗ ЊЕГА ПУЦА НА ЗЕМЉУ!

ЕВО ДЕТОНАТОРСКЕ ЖИЦЕ! НЕ СМЕМ ЈЕ ПРЕКИНУТИ ЈЕР БИХ ТИМЕ УПОЗОРИО ОНОГА КО РУКУЈЕ ТОПОМ!

ИКИ ЂЕМО ТРАГОМ ЖИЦЕ! ТО НАС МОРА ОДВЕСТИ ДО МЕСТА ОДАКЛЕ СЕ ТОП ИСПАЈУЈЕ!

НА ОЈЕДНОМ ЗАВИЈУТКУ ТУНЕЛА...

ДЕЈЛ... НЕ МИСИ СЕ... КЛОПКА!

НАЗАД ЈЕ ФЛАШ ПАО...

Н... НЕ... ДЕЈЛ! НЕ ПРИЛАЗИ... ТО МОЖЕ ДА ЗНАЧИ... СМРТ!

НЕ МОГУ ТЕ ОСТАВИТИ ДА ЛЕЖИШ ТУ, ДРАГИ!

У ТОМ ТРЕНУТКУ...

И ТИ БИ МОРАЛА ДА УМРЕШ, ЖЕНО СА ЗЕМЉЕ, ДА НИСАМ ИСКЉУЧИО СТРУЈУ СМРЗНУТОГ ВАЗДУХА КОЈА ЈЕ ОБОРИЛА ТВОЈ ПРАТИОЦА! МАДА ЈЕ ТО ШТО ЈЕ ОН ЈОШ ЖИВ ПРАВО ЧУДО!

ДОВЕДИТЕ ИХ ОБОЈЕ У ГЛАВНУ ПЕКИНУ... ДА БИ МОГЛИ ДА ВИДЕ КРАЈ ВЛАДЕ НАРОДА НА ЗЕМЉИ!

ДА, ВЕЛИКИ ХОРДО!

У ГЛАВНОЈ ПЕКИНИ ФЛАША СУ ВЕЗАЛИ ЗА СТУБ...

ПУСТИТЕ МЕ К ЊЕМУ! ЗА НАС С ПЛАНЕТЕ ХОКАКО МОЖЕТЕ ДА ГА ВЕЖЕТЕ... КАО НЕКУ ЖИВОТИЊУ?

ЗА НАС С ПЛАНЕТЕ ХОРОКО ВИ СА ЗЕМЉЕ СТЕ СТВОРЕЊА НИЖЕ ВРСТЕ! НАМА ЈЕ ПОТРЕБНА ВАША ПЛАНЕТА!

MICKY

ЗЕМЉА САДРЖИ ГЛАВИ КОБАЛТ-ЕЛЕМЕНТ ПОТРЕБАН ЗА НАША ОРУЖЈА... ЗА НАША ДАЉА ОСВАЈАЊА! ЗАЛИХЕ НА ХОРОКОЈУ СУ ИСЦРПЕНЕ! ЗБОГ ТОГА МИ БОМБАРДУЈЕМО ЗЕМЉУ СИЛИКОМ-МАГНЕТНИМ КУГЛИЦАМА... ПРЕ НО ШТО ПРЕДУЗМЕМО ИНВАЗИЈУ!

НАСТАВИЊЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ:

- ИЛИ-КУЧ
- „ГЛАСОВИ“ ИЗ СВЕМИРА

СТРИПОВИ:

Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Чардаги на небу ни на земљи, Ирска бајка

НЕОБИЧНА ПТИЦА...

Ово је западноафричка рајска црна птица. За неколико недеља мужјаку израсте око 30 сантиметара дуг црн реп који му даје живописан изглед.

Глава, врат, леђа и крила су му црни, а други делови жућкасти. Ова црна рајска птица сада у зоолошком врту у Вашингтону брзо се прилагођава животу у кавезу.

ТАКАВ ОБИЧАЈ

На лакоатлетским приредбама у Јужној Африци је уобичајено да спикер пласмане чита обрнутим редоследом: од последњег ка првом. То од публике захтева напрегнуту пажњу све док се не објави име победника. А победницима је утеха што се њихово име и труд бар помену.

СА СВИХ СТРАНА

МАШИНА ЗАМЕЊУЈЕ ЧОВЕКА

Пред музичких робота и снежне пи-сте од 28 мет. која се спушта са 6 метара висине где најбољи француски скијаши изводе вештине, у једној робној кући у Паризу постоји и стални Салон за децу. Сензација тог Салона ове године је један апарат за тестирање деце, помоћу кога се донекле испитује способност и њихова склоност према писању. Већ после шесте лекције, које трају обично по пет минута, када овај апарат региструје црте, могу се наизреци склоности детета према великим или малим словима. Притисак дечјих прстију на перо апарат преноси на папир. Ако дете пише мале црте може се закључити да ће и његова будућа слова бити мала што ће му сметати у школи.

Учитељ Едвард Олаленти који је изумео овај апарат, убрзо после ступања на своје прво учитељско место дошао је до закључка да су старе методе недовољне да би деца научила лепо писање у разредима са много ученика. То га је потстакло да направи апарат који би водио дечју руку. Годинама је проучавао карактеристике деце, а упоредо с тим и анатомски састав руке, и премореност која настапа услед дугог писања.

Овај јединствен апарат испробан је у Мароку. Сада је већ и УНЕСКО упознат са њим и стручњаци сматрају да ће бити врло користан. Апарат је привукао и пажњу деце како оне која тек почињу да пишу тако и оне која су већ знала, али су лоше писала, па ће морати поново да почну.

За пробу је узет дечак који је знао да пише али је правно оштре заокрете. Да би исправио свој рукопис морао је да црта по већ нацртаним круговима. У почетку је ишло споро, а затим све брже. Ускоро је почео сасвим правилно да црта кругове.

Едвард Олаленти размишља сада како да овај апарат још више упрости и претвори га у неку врсту играчке. Он већ припрема апарат који би помагао деци при читању и рачунању.

★ ЕЛЕКТРОНСКИ МОЗАК ДАЈЕ ТАЧНУ ДИЈАГНОЗУ

У Совјетском Савезу конструисан је електронски мозак у коме се налазе забележени симптоми разних болести. Кад лекар прегледа болесника и прибележи све симптоме болести које је приметио, убаци картон у електронски мозак. Машина брзо "прегледа" око 10.000 варијанти и за недовољно кратко време изабације дијагнозу.

★ ЛЕК ОД МОРСКОГ КРАСТАВЦА

Научници су пронашли да је морски краставац извор лековитих супстанца. Овај рођак морске звезде и морског жежа дуг је 30 сантиметара и гмизе по дну као велики црв. Нападнут од непријатеља морски краставац се брани тиме што излучује отрован секрет. Амерички научници су ову излучевину ставили под лупу. Лабораториска испитивања на жи-

вотињама показала су значајне резултате: утиче на заустављање развика ћелија рака, потстреклава рад срчаних мишића, а делује и као локални анестетик. Научници увелико раде на томе да се овај секрет "холотурин" што пре почне да употребљава у медицини.

★ НОВО КАСПИСКО ОСТРВО

Крајем прошле године у Каспском Мору дошло је до ерупције једног подводног вулкана. На неких 75 километара јужно од Бакуа, изнад мора се више од четврт часа видео 200 метара висок пламени стуб. Кад су се касније облаци дима разишли, из мора, које је на том месту дубоко 10 метара, изронило је ново острво велико око 50 хектара. Област јужно од Бакуа позната је по свјој вулканској активности.

★ УПОРНИ СКУПЉАЧ АУТОГРАМА

Жан Тени, власник једне мењачнице у Њујорку поседује највећу збирку аутограма на свету. Око 35.000 потписа са-

купио је у четири свеске, од којих се свака цени на милион динара. На сто послатих писама добијао је просечно око 25 одговора. Онима који му не би одговорили писао је поново, упорно, сваког месеца. На његово преће писмо реаговало је око 80% а на четврто свега 10. Многобројна писма која чува говоре о његовој неуморности у том послу.

★ ВАРОШ ДИЈАМАНТА

У Јакутску (северноисточни Сибир) откривена је у 1955 години наслага дијаманта названа „Мир“ а због тога је дошло до изградње нове вароши која је добила име Мирни и која данас броји око 10.000 становника. Ту има бунара из којих се извучи кимберлит, као и фабрика за његову прераду. Стручњаци верују да ће до 1965 године овај град имати вероватно око 30.000 становника, па ће бити потребна и изградња једне бране на Лени да би се дошло до електричне енергије.

ОЧУВАЛИ СТИЛ

После завршеног кошаркашког сусрета између француске момчади Антиб и Роан незадовољни гледаоци су галамећи пошли за судијама Примом и Лејром и читав сат опседали њихове кабине. Организатори нису знали како да утросене судије изведу одатле. Један функционер је дошао на спасоносну мисао: две велике кошаре за преносење поврћа неколико људи је натоварило на камион. А у њима су, наравно, били објојина судија и тако здрави и читави напустили стадион. "У сваком случају очували смо стил — били смо у кошарама" — изјавио је судија Примо пошто је изшао из спасоносне корпе.

НАЈВИШИ ГОРИЛА

Сматра се да горила може да достигне висину од преко два метра, али то није тачно. У Африци су убијене многе велике горице, али ниједан није имао висину од два метра. Највећи за кога се зна, зван Бушман, живео је у чикашком зоолошком парку. Кад је утинуо 1 јануара 1951 године, био је висок 188 сантиметара, а тежак 250 килограма.

Ripley's - Веровалти или не!

СПАСОНОСНИ СКОК
КОРНЕЛИЈУС ЛАБДЕН ФАРМЕР ХОЛАНДЕКОГ ПОРЕКЛА ИЗ ГРИНВИЧА, У АМЕРИЦИ БЕЖЕЋИ ИСПРЕД ИНДИЈАНАЦА СКОЧИО ЈЕ ЗАЈЕДНО С КОЊЕМ У ПРОВАЛИЈУ ДУБОКУ 13 МЕТАРА И ТАКО СПАСАО ЖИВОТ, МАДА ЈЕ СЛОМИО ОБЕ НОГЕ (1696)

ХВАТ ТАУЕР
У ЛОНДОНУ КОЈИ ЈЕ 1077 ПОДИГАО ВИЊЕМ ОБВАЗАЧ ЛЕЖИ НА ТЕМЕЉИМА, ЗА ЧИЈЕ ЈЕ ЗИДАЊЕ УПОТРЕБЉЕН МАЛТЕР ПОМЕШАН С ВОЛОВЕКОМ КРВЉУ

ВИНОВА ЛОЗА
У ОБЛИКУ ЗНАКА ПИТАЊА ИЗРАСЛА ЈЕ У ДВОРИШТУ ХЕНРИЈА СПИКЕРМЕНА У ОХОРИ (КАЛИФОРНИЈА)

ШЕШИР
ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА
ОТКОПАН 1692 ГОДИНЕ У ТИПЕРЕРИЈУ СЛУЖИО ЈЕ СТАРИМ ИРЕКИМ КРАЉЕВИМА КАО КРУНА

ПОМОДАРКЕ
И ПОСЛЕ СМРТИ
НА ГРОБОВИМА ПРЕМИНУЛИХ ЖЕНА ИЗ АФРИЧКОГ ПЛЕМЕНА МБЕАНДЕМ
КАМЕРУНУ НАЛАЗЕ СЕ ЛУТКЕ КОЈЕ МУЖЕВИ ПОКОЉНИЦА РЕДОВНО МОРАЈУ ДА УКРАШАВАЈУ НОВИМ ШЕШИРМА

ЈЕДАН ПАПАГАЈ ЖИВЕО ЈЕ 60 ГОДИНА У КРМАНШЕВОВОЈ КАБИНИ НА АМЕРИЧКОМ БРОДУ "ГЕНЕРАЛ СЛОКУМ"

© 1959, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

НАДНИЦА ЗА СТРАХ

Нма занимања веома добро плаћених за која се, ипак, не може наћи довољно људи. Тако, на пример, путевима Тексаса који воде према петролејским пољима јуре мали, црвено лакирани аутомобили. Кад они напуштају путевима наједном одустану. Возити један такав аутомобил спада међу најбоље плаћена занимања на свету. Јер, у сваком од њих чучи као увек присутни пратилац — смрт. Во зач и смрт путују тако заједно, све док једног дана кола не оставе ни трага ни гласа. У црвеним аутомобилима превози се нитроглицерин — обично по сто литара у сваком — експлозив страховите снаге који може да експлодира од најмањег потреса. Да се прими таквог посла, човека може да натера само крајња беда и немогућност зараде на другој страни, као што је био случај и с младићем Гилбертом Волтером чији доживљај доносимо.

Било је то у Тексасу. Нисмо имали ни пребијене паре у џепу кад је мој пријатељ Шими дошао на луду идеју да превозимо нитроглицерин.

Нитроглицерин се на петролејским пољима употребљава за разне циљеве. Наиме, није увек довољно да се у земљи само избуши рупа па да из ње

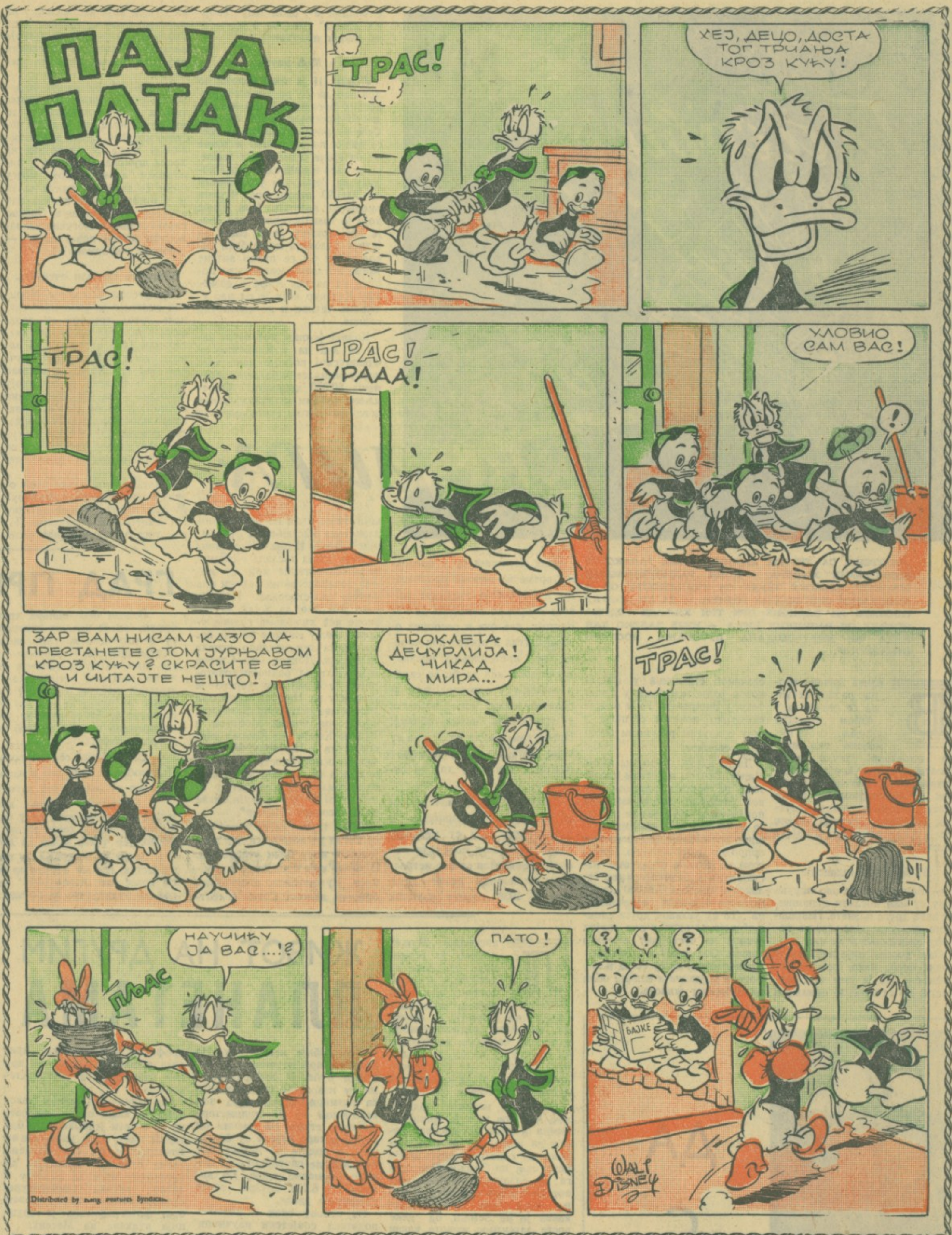

потече нафта. Код бушења нових извора долази до најразличитијих непријатних изненађења. Ако се, на пример, кашика-бушилица неочекивано заглави и сломи, онда се мора „избацити“ помоћу нитроглицерина.

У какву сам пустиловину улетео било ми је јасно већ првог дана, кад сам сео у црвени ауто. Лагер из кога смо стално узимали нитроглицерин налазио се далеко од сваког насеља. Тамо смо пунили наша кола. Опасна течност сипана је с највећом опрезношћу у канте од којих је свака имала четири литра. Један непажљив покрет довољан је да све одлети у ваздух. Напуњене канте смештају се тада у нарочите, тапетиране одељке у колима. Тада се полази на пут. Цими је возио 12 дана. Возио је добро — али вероватно сувише брзо. Два наестог дана од њега и његовог црвеног аутомобила није остало ништа.

Иако ме је Цимијева смрт потресла и уплашила наставио сам да превозим нитроглицерин све док умало и сам нисам настрадао.

На једном петролејском пољу налазила се и једна „лудива“ бушотина: десет минута из ње је избијала нафта, онда је пола часа извор мрљао, да би после тога црна течност опет покуљала. Ту је требало да извршимо минирање. Један мајстор и ја. За пола часа читав посао морао се обавити. Кад смо нас двојица приступили бушотини, сви радници су већ увелико чучали по разним законима. Радили смо као помахантали. Једна канта са експлозивом била је већ стављена у бушотину. Још само да метнемо и другу. Али,

вероватно смо се преварили у оцењивању времена јер смо наједном чули карактеристични шум који ствара нафта при свом наилажењу.

— Бежи! — загрмео је мајстор.

Потрчао сам. Никад у живоу нисам тако трчао.

Кад сам се, после читаве вечности како ми се учинило, осврнуо, мајстор је још стајао поред бушотине. Из ње је избијала нафта. На њој, као на врху каквог авегињског, црног, циновог прста, поигравала је канта с нитроглицерином. Горе, па доле. У том тренутку мајстор је посетнио за кантом. Сад ће... Затворио сам очи. Али, ништа се није догодило. Кад сам поново погледао, мајстор, тај ђаво од храбрости, стегао је канту на груди. Похитао сам према њему.

— Да је ова проклета ствар, чица пала, читаво поље одлетело би у ваздух, — прогунђао је мајстор, бришући зној са чела.

Сутрадан сам сео на воз. Било ми је свега доста.

КОНЈУНКТУРА ПРЕВОДИЛАЦА

Педесет процената свих научника у свету, каже се у једном извештају УНЕСКО-а, користе се сем матерњим макар још једним језиком. У Америци пак, 95% научних радника није у стању да се упозна са достигнућима совјетских научника јер не познаје руски језик. Зато се у Сједињеним Државама све више у школама учи руски, како би се обезбедили кадрови који ће бити у стању да преводу научне радове.

У међувремену Сједињене Америчке Државе су развиле велику кампању за окупљање добрих познавалаца руског језика. Професор Аласко познати амерички електроинжењер и физичар примио се да обезбеди потребан број оваквих стручњака. Засада он је највећи и најбржи преводилац научних ствари са руског. Већи део публикација, од око 50 годишње, његово су дело. Њега зову „машином за преводње“.

јер је у стању да за сат преведе од 2.000 до 4.000 речи.

Да би се растеретио и обезбедно замени он се дао у потрагу. Пронашао је познаваоце руског чак у Израелу и нада се да ће створити преводилачку индустрију са руског језика, као што су и совјетски научници окупили велики број зналаца страних језика.

СВЕЖА ТРАВА ПРЕКО ЦЕЛЕ ГОДИНЕ

Пронађен је начин да се преко целе године производи зелена трава за стоку. У посудима добро снабденим водом са раствореном хемиском храном, трава израсте за шест дана, после чега се даје стоци а посуде се поново засеју. Овај начин се већ примењује на једној фарми у Америци.

ПЕЋИНСКИ МЕДВЕД КАО ДОМАЋА ЖИВОТИЊА

Научници сматрају да су преци данашњег човека живели заједно с пећинским медведом, понекад чак у истом „каменом стану“. Пећински медвед, циноуска животиња неупоредиво већа од данашњег мрког медведа, био је изразити биљождер.

ПОДВОДНА КОСАЧИЦА

У Совјетском Савезу конструисана је амфибиска машина — косачица која служи за сечење подводних биљака у каналима за наводњавање. Траву уствари сече један „зрак“ који има 20.000 звучних трептаја у секунду.

„ОПШТЕЊЕ СА ДРУГИМ ЉУДИМА НАШЕ ГАЛАКСИЈЕ ВИШЕ НИЈЕ ХИМЕРА — НОВИ РАДИОТЕЛЕСКОПИ ПРИМАЈУ НЕВЕСКЕ ЗВУКЕ СА УДАЉЕНОСТИ ОД 30 МИЛИЈАРДИ СВЕТОСНИХ ГОДИНА. — ДА ЛИ ПОРУКЕ ПОСЛАТЕ ИЗ ВАСИОНЕ ПРЕ ТРИ ХИЉАДЕ ГОДИНА ПОТИЧУ ОД РАЗУМНИХ БИГА. — НИЈЕ ДАЛЕКО ДАН КАДА ЋЕ МЕЂУЗВЕЗДАНА ПУТОВАЊА ПОСТАТИ СТВАРНОСТ“.

Велика жичана корпа радиотелескопа се окреће и у једном тренутку управља своје циновско ухо према одређеној тачки неба. Таласи из другог краја свемира ухваћени су његовом шкољком и репродуковани преко гласноговорника. Млади научник спортског изгледа Френк Дрејк пажљиво слуша и најзад уздикује:

У безмерју галаксије

— Верујем да је ово порука коју су нам послали становници неке друге планете. Извршићемо њено рашчлањавање помоћу електронског мозга. Овај догађај није никаква уводна сцена неког романа будућности већ је узет из стварности, јер се одиграо приликом

свечаног стављања у покрет новог радиотелескопа у Гринбеку, у Вирџинији. То је можда епохалан почетак ступања у везу с другим разумним бићима из свемира.

Данас наука добро зна да на Марсу, Венери и другим планетама не постоји разумни живот. Међутим, астрофизика је показала да образовање планета од облака међузвездане прашице претставља нешто сасвим природно и остварљиво. Према томе на другим планетама изгубљеним у безмерју наше галаксије, постоји 150.000 до 10 милиона незнатних „човечанстава“. То су ствари друге „земље“ које се окрећу око својих сунца на отстојању сличном нашем. Оне имају и атмосферу сличну нашој па су се на њима морали појавити и слични облици сложеног живота.

Неки научници су у последње време на основу проучавања морфологије сложеног живота дошли до закључка да пет прстију, два ока и распоред осталих чула и органа код човека не претстављају никакву случајност, већ да би се свуда у свемиру у одговарајућим условима живот морао појавити у приближно истом облику! Према томе, људи на Земљи су само копија људи у савезу Кентаур, или коме другом систему.

Друга заблуда је почела још са Кеплером, Фламарционом и Степлдоном који су међузвездано путовање поредили са сном и сматрали га као астралну путовањину нашег духа. Чак и 1938 године научник

Лансирање „Муње“ поново је покренуло научнике на дискусије о могућностима живота на другим планетама. Продирање сателита у васиону, циновски радиотелескопи и велики напредак електронике омогућују науци да са више тачности и сигурности предвиђа живот на другим планетама у Сунчевом систему.

Совјетски научник Владимир Алпатов који је вршио обимна и дуга изучавања, мисли да живот на Месецу морамо да схватимо другојачије него овај на Земљи. Пре свега он разликује активни живот од пасивног, живот у стању енергетског метаболизма какав је на Земљи, од неке врсте латентног живота какав можда постоји на Месецу.

Човек покушава да створи вештачке услове за живот налик условима на Месецу и неким другим планетама. Помоћу општа је утврђено да поједине врсте бактерије могу да остану живе и на температури од 271,88 степени испод нуле, исто као и неки црвени на —240, а када су их поново вратили у нормалне услове у топао и влажан ваздух, они су поново оживели.

Други елемент о коме морамо да водимо рачуна јесте притисак. Совјетским научницима-океанографима је пошло за руком да открију бића која су живела на дубини од 10.000 метара, што значи под притиском од хиљаду атмосфера. Поред овога они су пронашли жива бића и у петролејским изворима на дубини од хиљаду метара, а опитима у лабораторијама је установљено да плесни опстају и под притиском од 8.000 атмосфера.

Када човек доспе на висину од 7.000 метара губи свест и потребни су му уређаји за дисање. Птица кондор пак може да узлети до 8.848 метара, колико су високи Хималаји, а

Степлдон је у свом делу „Творци звезда“ говорио о илузијама таквог подухвата.

Моћ науке

Луник III је први непобитно доказао да се радиоталаси извесних фреквенција изванредно добро простиру кроз свемир. Са електричном снагом од свега два и по вата, што је мање од батерије једне цешне лампе, он је слао изванредно јасне поруке на Земљу са удаљености од 500.000 километара. Чувени амерички научник Џон Пирс који је транзисторима дао своје име, доказао је да снага од једног киловата може бити довољна да би се преко антене могла послати сасвим јасна порука на звезду Алфа у савезу Кентаур која је од нас удаљена четири и по светлосне године.

Колика је онда моћ науке када се зна да у Кербвију у Француској постоје циви које шаљу импулсе чија снага премаша 30.000 киловата! Опремљене dobrim антенама овакве циви би могле слати сигнале

ки таласи који нас засипају из свемира, били су сувније јаки. Сав напор научника да издвоје сигнале послате са одређених небеских тачака били су узалудни.

Захваљујући недавним усавршавањима и употреби синтетичких рубина охлађених до апсолутне нуле ово је данас постало могуће. Сваки васионски сигнал може се издвојити из хаоса шума. Анализом у циновском електронском мозгу може се затим утврдити да ли је у питању каква порука или случајно добијени шум. Овакво разликовање је могуће захваљујући једној новој науци — теорији информација.

Какви се сигнали очекују...

Професори Кокони и Морисон сматрају да „разумне“ сигнале треба тражити на таласним дужинама од 21 сантиметар или 1420 мегацика. А зашто баш ту? Холандски научник Ван дер Харст је доказао да је то таласна дужина коју спонтано емитују водонични атоми који плове кроз међузвездано пространство. То је таласна дужина коју би сва разумна бића морала употребити за регулисање својих радиотелескопа.

Какве сигнале наука прво очекује од тих бића у свемиру? Можда првих 20 цифара број Пи, емитованих у тачкама. После тога могле би доћи теле-

визиске трансмисије. Наше савремене електронске машине би биле у стању да дешифрирају те поруке и да репродукују на екрану ликовне разумних бића са других планета.

Наравно, и кад би се данас дешифрирале поруке, њихови пошиљаци би били одавно мртви, јер је таласима потребно четири и по хиљаде година да би дошли са најближе звезде.

Па ипак, само једна оваква фотографија претстављала би највећи догађај у историји: доказ да нисмо сами у свемиру.

Домет највећег телескопа на свету на Монт Паломару, не прелази две милијарде светлосних година. Међутим недавно су га далеко надмашила два циновска радиотелескопа, саграђена у Калифорнији. Када буду пуштени у погон они ће хваћати радиоталасе са небеских тела удаљених 30 милијарди светлосних година.

Један од њих је већ монтиран 400 километара далеко од Лос Анџелоса и служиће једног дана за управљање васионским бродовима. Помоћу оваквог инструмента можда ће моћи да се врати далеко у прошлост јер ћемо, посматрајући на екрану друге светове, видети слику нашег од пре више милијарди година.

ГРАД ПРОШЛОСТИ

Већина некољцињских храмова у Јапанима имала је многобројне јелене који су сматрани као свете животиње. Штетици су се слободно не само око храма, већ и по граду и суседним пољима. И-наравно, правили су и многоструке штете. Не само људи из околине већ и животиње, били су често жртве њихових рогова. Али, гувернер Нара, једног од најстаријих градова у центру Јапана, донео је 1671 године наредбу по којој се рогови јелена морају једном годишње сасецати да би се избегли инциденти. Ова традиција је била привремено прекинута 1860 године, али још и данас постоји у граду Нору.

„Операција“ сечења рогова понавља се сваке године око 15 октобра и траје два дана, мада је изгубила свој првобитни циљ јер су јелени већ дуго времена смештени у резервате. „Операција“ почиње као родео. Сви јелени—мушкарци једног храма прикупце се у ограђеном простору где их чува једног по једног хвата ласом. Али то није сасвим једноставан посао, јер чувар може да добије „ударац ногом“.

Јелен се поставља на простирну а глава му се наслања на јастук, где му ветеринар без болова сизда опасне рогове. На крају ове „церемоније“ сви рогови се стављају на олтар где их будистички свештеник посвећује.

да буде живих бића. Ову тезу заступа совјетски астроботаникар Тихонов.

— Убеђен сам, — тврди он, — да на ивицама вулканског грота Платон на Месецу постоје примерци не само флоре него и фауне.

Животни услови на Земљи веома су слични условима на Месецу, — верује он. Температура која влада на подручју Ојмјак у СССР сасвим је слична оној на Марсу, а у овом подручју Сибира постоји 200 врста растиња.

ЖИВОТ НА ДРУГИМ ПЛАНЕТАМА

да не добије несвестицу. На 8-200 метара научници су открили бубе. У лабораторијама су извршили експерименте са размножавањем мува под притиском од 25 милиметара живиног стуба. На висини од 33.000 метара нађене су бактерије, а донете на Земљу оне су показале способност да поново нормално живе. На висини од 6.200 метара расте планинско цвеће.

На основу ових и сличних података совјетски научници су дошли до закључка: неки организми могу се прилагодити најразличитијим условима живота — до 120 степени изнад нуле и све до 273 степени испод нуле. Исто тако од 0,5 па до 1.000 атмосфера. Код неких бића ове границе се померају и даље.

За више развијена бића дошло се кроз лабораториске и практичне огледе до следећег закључка: разне врсте буба могу да издрже до 80 степени изнад нуле и до 50 степени испод нуле и од 0,1 до 520 атмосфера. Биљке могу да опстану на температури од минус 65 степени до плус 80 степени и под притиском од 0,4 до једне атмосфере. Сисари се одржавају на минус 65 до плус 50 степени, односно од 0,5 до 3 атмосфере притиска.

Због овога се сматра, да и на другим планетама постоје могућности за живот, бар што се тиче температуре и притиска, па је вероватно да се на извесним планетама ближе Земљи налазе неки примерци флоре и фауне као што су лишавци, алге, односно разне плесни.

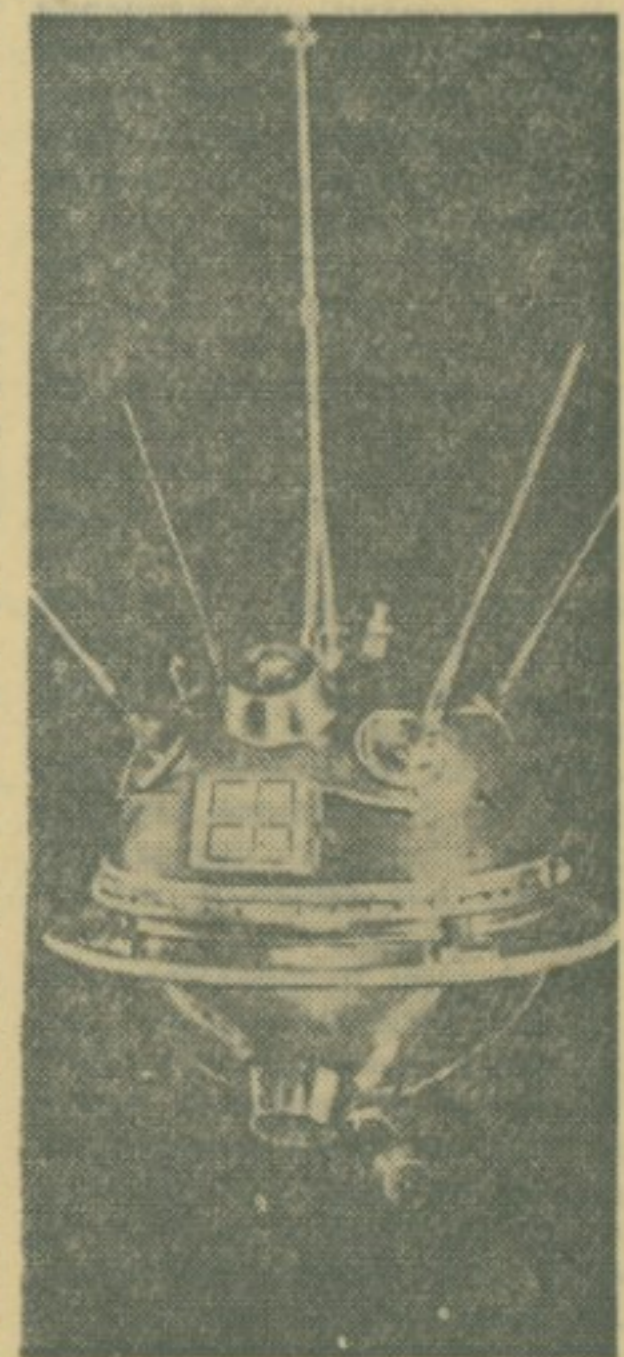
професор Јерусалимски прилази проблему живота на другим планетама са другог становишта.

На разним термалним изворима — каже он — откривене су алге и једноћеличне бактерије које није уништила ни температура од сто степени изнад нуле. То доказује да организми могу да поднесу и овако високе температуре. Прошле године, трећег новембра, фотографисана је ерупција вулкана на Месецу.

Температура на Месецу је између 120 степени изнад нуле и 150 степени испод нуле. Ово варирање је углавном на површини Месеца, док је у његовој унутрашњости она усталењена.

Научник Александар Марков је дошао до закључка да постоје подручја на Месецу са одређеном количином влаге и угљендиоксида. Из овога можемо да изведемо закључак да постоје и услови за живот, јер један од основних елемената живота на Земљи је угљендиоксид из кога под одређеним условима може да се издвоји кисеоник, такође један од основних елемената за живот. На Земљи постоје бића којима је као услов за живот потребан силицијум а такође и биће chemototrophus који се храни на тај начин што оксидира минерале и соли грожђа. Према томе, и на Месецу могу да постоје бића која би живела од угљендиоксида.

За постојање живота на другим планетама се користи и фотосинтеза, а сунчеви зраци који је омогућују, осветљавају и Месец. Према томе, због чега онда тамо не може

Претпоставке о постојању живота на другим планетама имају реалну подлогу. Када човек доспе на Месец и пошаље ракете на Марс, Венеру и друге планете утврдиће се колико су ове претпоставке тачне.

ДА
СТА
АНЕ
ДАХ...

Око 20.000 људи стекло се недавно код чувене клисуре Чедар у Саверсету да би видели смелог играча на конопцу Руди Омановског како везаних очју корача по танком металном конопцу расплетом изнад провалије од 133 метра. Акробата није изгубио хладнокрвност чак ни када је готово на самој средини пута отскочио са конопаца и уздихао га, затим се поставио на колена, усправио и наставио да иде. За 21 минут прешао је вртоглави пут од 300 метара.

етајући се дворанама музеја, радо посматрамо маске примитивних народа. Привлачне су зато што су чудновате и наше допадање обично изражавамо речима: „лепо“, „занимљиво“ и „необично“. Али то није довољно. Да би се оценила вредност ових музејских дела, потребно је између осталог, знати и то за кога су и зашто била направљена.

Младић Бомбаја

Афричка маска је најчешће религиозног карактера и начињена је са тачно одређеном сврхом и за одређени дан у

ОБИЧНА МАСКА ИЗ ОБЛАСТИ ЛОАНГА, У БЕЛГИСКОМ КОНГУ

животу племенске заједнице. Урођеник, који прави маску, не намерава да створи „уметничко дело“, нити себе сматра „уметником“, јер он и не зна да постоје уметност и уметници. Услови под којима се праве афричке маске сасвим су различити од оних на које смо навикли.

Ево једног примера. Почетком овог столећа, у народу Јоруба, у Нигерији, постојао је један младић Бомбоја, чије су маске у дрвету претстављале ремекдела своје врсте. Да би створиле генерацију његових ученика колонијалне власти су у истом месту отвориле школу са младим урођеником као наставником. Међутим, догодило се нешто неочекивано. Нова Бомбојина дела нису имала некадашњу вредност, а ни од његових ђака нису постали уметници. Због чега је дошао неуспех? Бомбоја, који није више радио за своје племе и своје село, који није пред собом

АФРИЧКЕ МАСКЕ

имао некадашњи циљ и намену предмета био је неспособан да у маску унесе живот и дух, већ само хладну технику.

Израда истинске афричке маске претставља читав обред како за творца тако и за целу заједницу.

Енглески истраживач и стручњак за маске примитивних народа, Л. Андервуда, пише о томе:

„Шума у којој расте дрвеће од кога се израђују маске, за урођенике је место живота у коме владају духови достојни сваког поштовања. Човек је део тог живог света. Зато, ако би неко посекао дрво не водећи рачуна о одређеној церемонији која треба да умилостиви духове, они би се јако увредили. Пре сече, прво се тражи дозвола од мага, а он тражи милост, моли шумске духове и објашњава зашто им је стабло потребно. Пошто се дозвола добије, вајар мора да употреби само освештене алатке које ни-

чем другом не служе до изради маски. Најзад, пре почетка стварања лика неког доброг или злог духа, вајар пролази кроз чистиште, које може да траје по више дана. Тек пошто се тако психолошки припреми, он у некој врсти грозничавог узбуђења започиње рад.“

И сама израда маске врши се према прописима који се не смеју заобићи. Један службеник Британског музеја у Лондону донео је једном урођеничком вајару у Африци неколико гредица, с молбом да од њих начини маске. Кад је овај израдио прву маску до половине, Енглец га је замолио да почне другу а прву касније заврши, али урођеник није хтео да га послуша. За њега и све његове земљане, вајање је исто што и живот. Ни једно ни друго не могу се прекинути па наставити. Сем тога сваки период рада на скулптури мора да се прослави малим ритуалом као што се прослављају равни

значајни догађаји у животу једног човека.

Улога маске у животу

За онога ко маску прави, она није сама себи циљ; она се прави да одигра одређену улогу у одређеном тренутку. Први се за специјалан дан у години и кад тај дан, тај празник прође, она се ставља на страну и нема никакву вредност све до наредне године. Пошто је „дух“ више не насељава, маска се чак може бацити, раздупати, али ако се сачува до идущег празника она има своју пуну религиозну вредност.

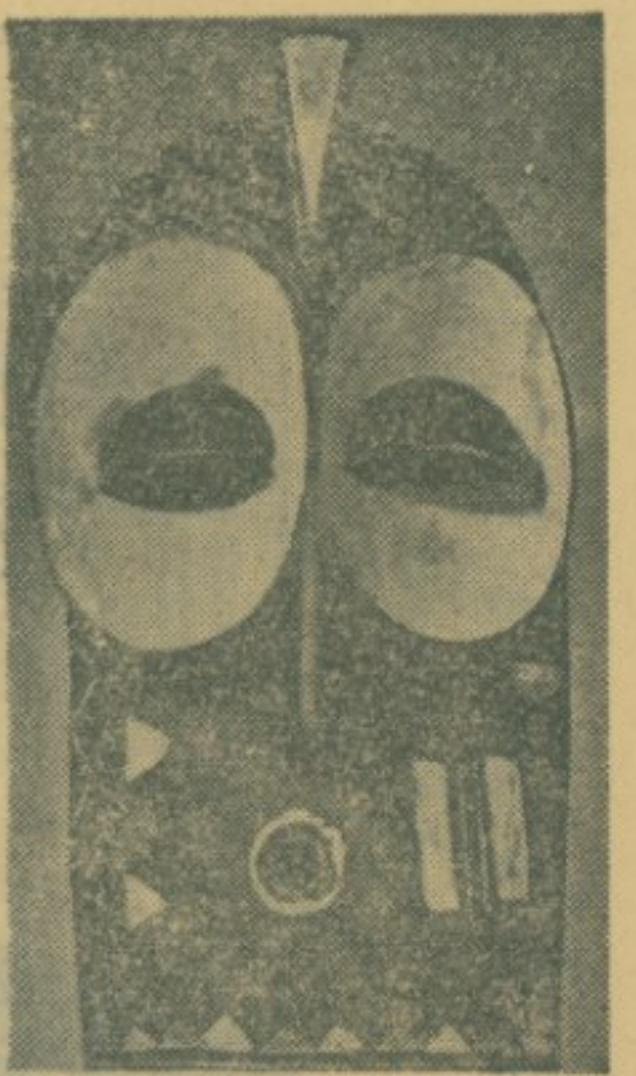
Живот примитивне афричке заједнице бележи се од празника до празника. Другим речима, збир маски једног племена или народа у току године у неку руку је симболични претставник њиховог духовног живота.

Француски етнолог Марсел Гриол изнео је 1938 године до-

кументовану студију о улози маски у животу једног народа у Горњој Волти. Један од тамошњих народа зове се Балони. Ту област они су населили релативно скоро, пре 500 година. Они живе на хиљаду километара од границе Гвинеје и Сенегала и мада су примили многе утицаје околних народа, у погледу обичаја остали су конзервативни, чувају их већ много столећа. Балони су мајушан народ. Живе у свега двадесетак села и нема их више од 6.000 до 7.000 али имају празника и маски на претек.

За Балоне су и данас празнични ритуали, који се спроводе преко целе године, нешто најважније у животу народа. Постоје маске за припрему и извођење сетве, за жетву, бербу и риболов; да се умилостије духови и смире опаке животиње; имају маске за мушкарце, за жене, децу и старце; за дневни или ноћни ритуал, према добу године и разним месецима. Само у једном селу малог народа Балони, приликом једне свечаности може се појавити до 15 врста маски. Јер, као у позоришном комаду, тако и при религиозним церемонијама, глумцима нису додељене улоге истог значаја.

Зато кад наиђемо на афричку маску у неком музеју, не

ВРЛО СТИЛИЗОВАНА МАСКА ИЗ БЕЛГИСКОГ КОНГА ЧИЈА ЈЕ ЖИВОПИСНОСТ ПОСТИГНУТА УПОТРЕБОМ КОНТРАСТНИХ БОЈА.

треба да је гледамо са површном радозналостију. Да бисмо је проценили као уметничко дело морамо да се унесемо у њену намену. Тек пошто утврдимо у којој је мери она достигла свој циљ, моћи ћемо да проценимо уметност њеног творца.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

1 ДВА ЗЛАТНА КАВЕЗА У ЧАРДАКУ НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ МИЛОШ ЈЕ НАШАО ДВА НЕПОЗНАТА ВИТЕЗА

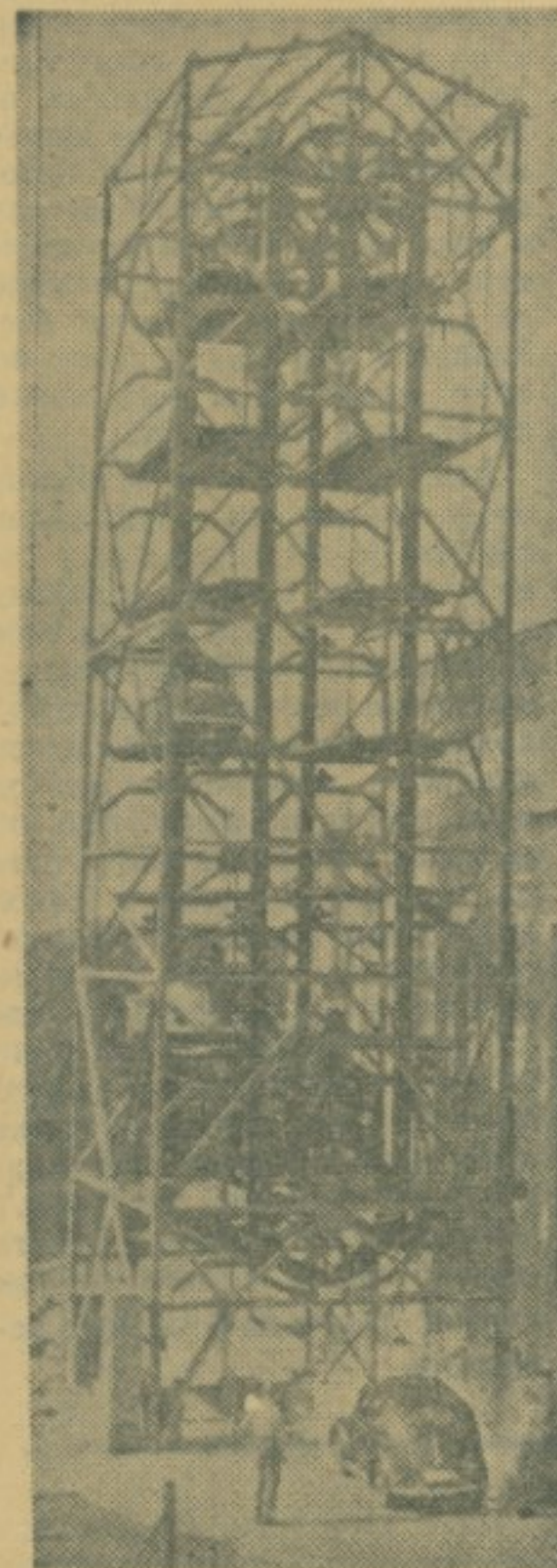
ОВДЕ НЕМА КЛУЧЕВА... МОРА ДА ИХ ЈЕ ДИВ ОДНЕО... СА СОБОМ... АЛИ ЈА ИМАМ ОНЕ КАЛУЗЕ ИЗ ДВОРЦА!

2 ВИТЕШЕ, ДУГУЈЕМО СПАСАО СИ НАС РОПСТВА У КОЈЕ А КО ТЕ ВЕЧИТУ ЗАХВАЛНОСТ... БИСМО, МОЖДА, ОСТАЛИ ДО КРАЈА ЖИВОТА!

3 ЈА САМ ИЗ ДАЛЕКЕ ЗЕМЉЕ... ПУТУЈУЋИ ПО СВЕТУ, НАИШАО САМ ПРЕ ТРИ ГОДИНЕ ОВАМО... ДИВ МЕ ЈЕ УХВАТИО НА СПАВАЊУ... МОЈ ДВОРАЦ СЕ НАЛАЗИ ТАМО ГДЕ СУЊЕ ЗАСТАЈА... У МОЈОЈ ЗЕМЉИ СУ МОРЕ И НЕБО ВЕЧИТО ПЛАВИ... ПОВУКЛА МЕ У СВЕТ НУДНА ЗА ПУСТОЛОВИНА... МА... НАИШАО САМ НА ДИВА...

4 ВЕЛИТЕ ДА СТЕ ВИ ОВДЕ ЈЕДИНИ СУДБИ У ДВОРЦУ... НИШТА НАС ДАКЛЕ, НЕ ЗАДРЖАВА ОВДЕ... ВРАТИМО СЕ НА ЗЕМЉУ... НЕ! ЗАРОБЉЕНИКА ВИШЕ НЕМА, АЛИ ПОСТОЈИ ЈЕДНА СОБА ПУНА ДРАГОГ КАМЕНА... НЕТЕМО, ВАЛДА, ОСТАВИТИ ТО БЛАГО...

5 ЕВО, ТО ЈЕ УЛАЗ У РИЗНИЦУ

ПОКРЕТНА СКЕЛА ЗА ПАРКИРАЊЕ

Постоји још један нови начин за паркирање аутомобила. На једном малом простору у Келну подигнута је скела за паркирање двадесет аутомобила на простору где би дванаест били стешњени. Кад аутомобил стане на најнижу платформу она се подигне помоћу конвејера.

СВЕ УЈЕДНО

На тропским Сејшелским Острвима у Индиском Океану под се глача кокосовим орасима. Онај ко глача под стане босоног на подутку ораха и клиза се по поду. Из ораха излази довољно уља да под добије веома леп сјај.

„НЕМАН“ КОЈА ГОВОРИ

Француски рибарски бродич „Мон рев“ безбрижно је једрило по мирном мору. Одједном је нешто стајало да вуче брод уназад. Запрепаштени рибари су помислили да је нека морска немањ упала у њихову мрежу. Не двоумећи се пресекали су конопце и брод је стао. А тада, на њихово још веће изненађење из воде се помолило командни мост подморнице у петљама у мрежу. Капетан је замолио да његову подморницу ослободи мреже и „немањ“ је затим поново заронила, а рибари одахнули.

ПОБЕДИЛА...

Инспектор женске полиције у Бечу Ана Кајлиц, учествовала је у такмичењу аустријских цинковника у гађању пиштољем. Победила је свих 25 мушких конкурената. Тако је пехар министарства унутрашњих послова Аустрије освојила једна жена.

»ВЕЧНЕ« ВАТРЕ

Ватре у кухињама неких домова у северној Ирској горе без прекида већ 200 година. „Пит“ или „терф“ Ирци називају неку врсту угља која се користи као гориво за та огњишта. Његове богате наслага покривају велики део северне Ирске и то од двадесетак сантиметара дебљине до око 125 метара.

Д а бих видео како цвета највећа од свих биљки на свету, цинковски предак ананаса са Анда, прелетео сам готово 10.000 километара од Флориде до срца Боливије. Овде, високо у Андима, на три километра изнад морске површине, нашао сам биљку фантастичних пропорција.

Када нестручњак говори о биљкама он вероватно има на уму неке као што су мајчина душица, слачица или мажурана. Ботанички, међутим, биљке су класиране као растине које производе семе а нема дрвену структуру као дрвеће и жбуње.

Пуја са Анда се величанствено уздиже као неки обелиск, са кореном у стени и са врхом у облацима. Зар се може, сем у сновима, да нађе биљка висока преко десет метара? Сама цветна стабљика висока је неких седам метара, са обимом од око 2,5 метра. Мој мозак једва је прихватио оно што је око видело и камера регистровала.

Када цинковска пуја цвета, она и умире

Моје претходно знање о рицау *raimondi* састојало се само од података из уџбеника ботанике и фотографије из 1911 године коју је донео један немачки научни часопис. Одавно сам желео да лично одем на лице места и сам видим ову реткост природе. Најзад, давнашњи сан ми се остварио.

Свој пут сам ускладио с временом цветања једног живог примерка у пространој области, много километара удаљеној од три друге познате групе ове биљке: једне у Боливији и две у Перуу.

У области Кочабамбе нико се не сећа да је икад видео пују у цвету, што је уствари „лабудова песма“ ове биљке. Њен слубасти цвет, први и једини у животу, уздиже се десетак метара али само када биљка достигне свој врхунац

ЦИНОВСКИ АНАНАС

зашта јој је потребно готово 150 година.

Три дана по доласку у Боливију спремали смо се за тај незаборавни пут у Куесту де Хуакакуи. Рано изјутра 13 новембра пошлели смо доктор Кординас и ја са тројицом помагача из Кочабамбе.

Доктор Кординас, истраживач ботаничар у Боливији, изврсно познаје високе Анде, њене биљке и њене становнике шпанско-индијанског порекла. Пошто и сам има мало индијанске крви, он говори језик Квечуа Индијанаца, поред неколико других. Пре него што је изабран за председника универзитета у Кочабамби студирао је у Кембриџу, у Енглеској.

Успут, док још нисмо стигли на лице места, високо у планинама Хуакакуи, свратили смо у једно село и замолили ватрогасну чету да нам позајми најдуже мердевине да бисмо се попели до биљке.

На читаве миље уокло није се ништа видело осим стена и заравни, без икакве вегетације па смо се чудили како у овом кршу цинковска биљка може да израсте. А онда, сасвим изненада, појавила се наша пуја у свој својој лепоти и висини — од 12 метара.

Са ње су опадале мале криласте семке још читав век пре мог рођења. Била је стара 160 година, али се дуго времена успешно одупирала јаким ветровима, одроњавању стена, разређеном ваздуху и ужареном сунцу. По нагорелом стаблу могло се видети да су Индијанци безброј пута ложили ватру поред ње, али јој ни то није нашкодило. Стајала је као неки усамљени горостас на огромном оголелом пространству.

ЦИНОВСКА ПУЈА НА АНДИМА — ВИСОКА 12 МЕТАРА

Осећао сам се ништавним и филмску траку пренесем овог спод овог готово двостолећног цина, али и веома поносан што сам имао част да бујем први човек у свету који га је снимио у боји и да на

али је зато кад силази комичан и неспретан као циркуски клоун. На земљи се креће весело-немарно као човек после попијене чаше вина. Тај његов немаран ход често превари веће животиње-месодере, јер

до почетка лета кад се оснива нова породица. Мужјаци тада због женки често воде огорчену борбу из које као победници, природно, излазе млађи и јачи.

Носоња је иначе, једна од најдоброрудних животиња на свету. Необично је чист и темељно се умива и глади после сваког обода. Лако се припитомљава, тако да би човек помислио да је рођен за домању животињу. Ако га занемарите, опоменуће вас жалосним пвиљењем. Једина мана му је његова радозналост. Чим га унесете у кућу он ће почети да испитује сваку стварицу и неће се смирити док не види све. Завириће чак и на највишу полицу, макар због тога морао да се вере уз завесу.

Али, кад једном задовољи своју страст за њушкањем, спреман је да забавља свог господара. Јер, носоња је рођени клоун који ће дати све од себе да би забавно укућане. Узмимо, на пример, његову „претставу“ ходања по конопцу. Као прави циркуски вештак, он као од шале корача по њему. Али он се никад неће задовољити тиме да једноставно пређе с једног краја ужета на други. Служећи се репом као штапом за балансирање, он се тетурта, мада може право да иде, постре, само што не падне, поново се усправља и тако све док не пређе на другу страну. Можете бити сигурни да је све то „претстава“. Носоња као да осећа да је то смешно па се, слично добром глумцу труди да буде што забавнији.

ГОДИНА МЛАДИХ ПРИРОДЊАКА

СВУДА ЗАБОДЕ НОС...

М ала група истраживача пробијала се кроз густу борову шуму на планини Хуачука у јужној Аризони, кад се изненада зачуо неки жубор. Звучао је као плескање крупних кишних капи, али небо је било плаво и сунце се пробијало кроз борове гране. Људи су се зачуђено згледали јер је жубор постајао све јачи. Наједном, с грана су почеле да скачу мале животиње какав ниједан од истраживача никад раније није видео. Не обраћајући ни најмању пажњу на људе који су их посматрали отворених уста, животиње су мирно прошле крај њих и нестале у шуми.

Касније, истраживачи су дознали да су се срели с чопором носоња, животиња које би с правом могле да носе титулу кловњова животињског царства. Из даљине носоња потсећа на ракуна. Али, тај утисак се губи кад се животиња приближи и кад се угледа њен „нос“ који је уствари нека средина између њушке свиње и мравојела. Додаје свему томе кратак врат, тело издужено и спљоштено на боковима, реп као у мајмуна, смешно мале уши и трапањ ход медведа. Уствари он и спада у мале медведе.

Своје име носоња (на латинском „nasua“) ова животиња није добила само због облика њушке. Јер, он је не само носоња, већ и право радознало њушкало. Њега све занима и он свуда мора да забоди свој веома покретљив нос. Иако савитљив као гумено дрво, носоњин нос је јак као рука одраслог човека и он њиме може да одгурне и преврне чак и већи камен. Апетит му је готово незајажљив; храни се инсектима, плодовима, корењем, гуштерима, а нарочито воли птичја јаја. Уз дрво се пење с лакоћом и грацијом балерине,

носоња због њега изгледа као лак и сигуран плен. Али, он се зачас претвара у оличење беса: изврнувши се на леђа, непријатеља дочекује жестоком ударцима својих шапа које су наоружане канџама оштрим као бријач.

О „приватном животу“ носоња доскора се није знало готово ништа. Френ Чемпен, некадашњи кустос америчког природословног музеја који је проучавао живот носоња у слободи пише о њима:

„Већи део године мужјаци живе сами, док женку прате пет до шест младих, и то све

Како су постала ИМЕНА

Западна земља

Ирци називају своје острво Ерин што значи западна (земља). Отуда и име

ИРСКЕ

острва са површином од 84.000 км². Његов већи део (70.287 км²) припада истоименој републици која има 2,9 милиона становника, док мањи део острва припада Уједињеној Краљевини Велике Британије и Северне Ирске.

Река Пловка

Кроз Шпанију и Португалију протиче река

ГВАДИЈАНА

дугачка 820 км. У горњем току она често понире — „рони као пловка“ — па јој отуд и име: шпански гуади (од арапског wadi — сува долина) — река и знаде — пловка, дакле „Река пловка“.

ловци. Међутим, један од чобана препозна чувене хајдуке и тајно достави Турцима у Пећ. Сулејман-Кокни људи су одмах дошли по богати плен: Рако је болестан од запаљена плућа, лежао поред ватре, а Илија помагао чобанима да донесе овцама сено.

— Дај оружје, арамбаши Рако! — узвикнули су Турци. — Арамбаша своје оружје овако предаје — рекао је он, и лежећи направио пушку и убио једнога од њих, а остали убију њега.

Ухватили су и Илију, па са отсеченом Раковом главом коју су носили на коцу, везаног га спровели за Пећ. Мучењу Или-Куча тешко је наћи равна у историји. Сулејман-Кока је ишао од места до места да прикаже и Турцима и раји отсечену главу Рака Ђурића и ухваћеног, везаног Или-Куча.

Последње и главно место његовог мучења био је Призрен. Ту су, на средини вароши, припремљене справе. Разпет на коцкима, хајдук је окретан између две ватре: стављали су му вреда јаја испод пазуха, забодали му клинче испод ноката, и лучеве цепке које су палили и које су догоревале на врховима прстију. Тражили су да Илија ода своје јатаке и људе који су му помагали, а он им је одговарао:

— Помаже ми читав народ, сви осим ових разбојника који ме муче.

Поново у горама

Пркосни одговори су одушевљавали присутне људе, нарочито Арбанасе, који су певали у славу Или-Куча. Бесан због овога, Сулејман-Кока је постајао све свирепији не само према Илији него и према мртвој глави његовог друга арамбаше Рака премештајући је с једног коца на други. Гледао то Илија, па рекао:

— Чувај ми Ракову главу, Сулејман-Кока, па ћу и ја твоју чуват кад ти је будем на колац натисао.

Укрштене су одмах ватрене цеве и плануле... Сулејман се повео с коња и пао, а Или-Куч му пришао са исуканим хандаром:

— Не брини, Сулејман-Кока! Ђурић чува твоју главу ка што си ти Ракову!

Одружио му је главу и на-такао на колац поред пута: узео му пушку-шошему и коња и умакао у шуму.

Овај чудни јунак и мученик био је необично пажљив према потлаченима. Кад је, после изласка из тамнице, дошао на празна кућишта свога и Ракова дома, где је од породице остао само Раков мали син

Дмитар, он га је превео у Ва-сојевиће да се тамо школује и да постане народни учитељ...

А после 26 година невероватних мука и борбе за слободу народа, Или-Куч се најзад, опростио са земљом свој и народног страдања, и вратио се у своје родно место. Као стар и немоћан најмио се код својих рођака да им чува овец. Но, тад му је пришао у помоћ Марко Миљанов. По-звао га к себи, и тако је легендарни хајдук остао код легендарног кучког војводе све до боја на Новишњима, где је, са револвером у руци, јури-но у Турке и погинуо.

НЕКАД И САД...

Зашто је саграђена Ајфелова кула? У 19 веку одржавани су многи светски сајмови и за сваки се понешто нарочито подигло да би му се дало изванредно обележје. Ајфелова кула је подигнута 1889 године за сајам који је одржан те године. Сву од гвозда, високу 323 метра, кулу је подигао познати француски инжењер Густав Ајфел. Сада се углавном користи као станице за метеоролошка осматрања и бежичну телеграфију, а уз то је и атракција за многе туристе из свих земаља света.

ПОДЈЕДНАКО...

Чудно је али истинито да је богати базен реке Амазона мање насељен него Сахара. Највлажнији и најсувији делови света готово су подједнако насељени, односно ненасељени. Тако, веома богато земљиште крај Амазона има просечно само једног становника на једну квадратну миљу — нешто мање него што износи проценат насељености у Сахари.

НИГДЕ ИХ НЕМА

Сада се ни у једном зоолошком врту не налази ниједан примерак кнаге. Последњи јужноафрички четвороножац ове врсте, сродан коњу и зебри, изумро је 16 јула 1872 године у лондонском зоолошком врту. Некада су кнаге лутале у чопорима, али су их Бури немилосрдно таманили због меса док најзад нису потпуно истребљене.

УВЕРЕН ЈЕ

Пикаров рекорд од 900 метара под морем, потучен је пре шест година. У фебруару 1954 године један батискаф који је израдила француска морнарица спустио се на дубину од 4.050 метара. Његов командант је изјавио да би се у истом батискафу могао спустити и на дно Тихог Океана и то где је најдубљи — у Минданао Теснату код Филипина.

ИЛИ-КУЧ

Средином деветнаестог века живео је у Метохији један чудни народни јунак, савременик Марка Миљанова. Подвиге „Или-Куч и Марк-Миљана“ — опевали су тада становници Метохије и Северне Арбаније, Арбанаси као и Срби.

Озлоглашене буљубаше

Илија је био родом из Куча из села Кржање, одакле је, још као дете од десет година, прешао са својим родитељима у Метохију, где су — у Витомирци — радили под наполицом на беговском имању. А у то доба српски живаљ под турском влашћу био је страшно угрожен самовољом зулумћара и одметника, који су организовали пљачку, отмице и убиства. На челу силеџија били су нарочито озлоглашене буљубаше: Сулејман Камниш, Сулејман Госка и Сулејман Кока. Та три Сулејмана били су главни организатори насиља, и нападали су не само голоруку рају него и Турке, а своје злочине прикривали тиме: што су за све оптуживали српске хајдуке и њихове јатаке. На челу хајдука стајао је Рако Ђурић из села Рудника, коме је пришао и легендарни младић Или-Куч, како су га Арбанаси назвали, певајући песме о њему.

Запојен традицијама својих предака, а мржњом против непријатељског насиља, Илија је, још као дете, показивао необичну смелост. Кад је имао дванаест година, прочуло се да је његова пушка у планини

растерала Турке, зато што му нису дали да се огреје. Омљен код Арбанаса и Срба, он је све више био омрзнут од турских зулумћара који су у њему гледали опасно „џаурско семе“. Мржња између њега и Суљ-Камнишових људи претворила се брзо у закрваљеност у којој су, више од двадесет година, падале зликовачке главе од руке овог необичног јунака.

Иако их је било свега пет

Илији је било 16 година кад је, једног дана, убио вука. Како су Турци хтели да му га уграбе, он ступи с њима у борбу и тако убије Суљ-Камнишова брата и сестрића. Знајући да ће обесни Суљ-Камниш пожелети крваву освету он исте вечери, сам запали своју кућу. Родитељи његови склонили се код својих пријатеља, а он одбегне арамбаши Раку.

Отада настаје необична борба између турских буљубаша с једне и српских хајдука с друге стране. Турци су, гонили Рака и Илију, сматрали Дечане као хајдучко склониште и тражили од калуђера да им издаду ову двојицу. Међутим, обојица су поручили Турцима: да ће им сами доћи, а усто још и претили: за свако украдено бравче пашће зулумћарска глава.

Ово Суљ-Камниш није могао да издржи па организује потеру. Пронашао је да се Рако и Илија налазе у шуми изнад манастира Дечана, па са својим делијама, и уз помоћ ловачких паса, започне опкољавање. Али хајдуци, иако их је било свега пет, дочекају их из заседе: Суљ-Камнишу Илија посече главу и тако натерају Турке у бекство.

Нешто слично одиграло се и са Сулејман-Госком, који је ударао на катуне, пленило Србиња овец, говеда, коње, и заробљавао и злостављао чобане. Њега су Илија и Рако убили на самом његовом катуну. А Арбанаси су се радили освети и силеџиско турско безвлашће исмењали у својим песмама:

„Турци краду цареву мирлију, а све криве Рака и Илију...“

Помаже му читав народ

Али турској борби против Рака и Илије поможе, једнога дана, несрећа која њих двојицу задеси у планини. У намери да пређу на црногорску страну и створе везу са Марком Миљановим, они у Рутовој, западну у страховиту снежну олују. У огромном снегу беспомоћно су се смрзавали дан и ноћ. У очајању дошли су до неких овчарских колиба и приказали се као залутали

— Ха, ха! — смејао се Турчин — ти мртав тртлаш и на бречаш! Долази и твој крај! После петодневног мучења затворили су га у призренску тврђаву.

У тамници је Или-Куч остао четири године. Једном је покушао да побегне, и ноћу скочио са градског бедема. У паду је сломио ногу и, помоћу неког стражара, Арбанаса, вратио се у тамницу, где је сам ногу преријао и лечио.

После четворогодишњег тамновања он је једног дана пуштен, тајном интервенцијом пољског књижевника Михала Чајковског, који је био прешао у ислам и постао Салик-паша.

Не знајући како је ослобођен Или-Куч се поново нашао у горама старе Србије. Мада је био измршварен и сав у ранама, он је још шест година крстарио по Метохији, већином сам, тражећи свог најстрашнијег крвника Суљ-Коку. Најзад је и њега нашао. Путем између Баковице и Дечана јездио је Сулејман-Кока на свом зекану, а из шуме изишао пред њега Илија.

— Стој, Сулејман-Кока! — викнуо је и ухватио му коња за узду.

— Ха!... Илија, не дођоше ти главе ни муче ни тамница, али ће то учинити моја хоше-има!...

НЕОБИЧНО ОРУЖЈЕ

Врста крабе „боксер“ (Lybia tessellata) која живи у водама Хаваја, носи по једну живу анемону (морску сасу) у сваком штинку (клевштима). Када се појави непријатељ, краба се брани својим отровним „рукавицама“ — анемонама. Ако непријатељ буде смртно „ожежен“ — краба га поједе, али поштено подељен са својим помагачем — анемоном.

Снежна планина

Келти су дали име највишем врху у Великој Британији

БЕН НЕВИС

који је висок 1.343 м. Познат је још и као један од највлажнијих планинских врхова у Европи, јер док је годишње просечно 4.084 мм падавина. Келтски Бен Невис значи Снежна Планина.

Врло широка (река)

Највећа река југозападне Азије

ЕУФРАТ

дугачка је 2.700 километара. Извире у Турској а улива се у Персиски Залив под именом Шат-ел-Араб, пошто се претходно споји са Тигром. У горњем току је Еуфрат пун брзака а у доњем је плован. Његове воде служе и за наводњавање поља. Име му је врло старо и претпоставља се да значи „Врло широка“ (река).

КАО СОЧИВО

Француски спелеолози су открили високо у Пиринејима залеђене подводне реке и неиспитане пећине. У једној од њих нашли су, поред осталог, прави кристални камен који им је послужио као увеличавајуће стакло. Потпуно providни сталактит знатно је увећао ручу и часовник француске истраживатељице.

АЛИ СЕ ПРЕВАРИО

Енглеска општина Бирлингтон прославила је 60 година овог постојања. Сеоски берберин Џ. Томсон хтео је са своје стране да допринесе прослави и објавио да ће сваког мештанина обријати по цени од пре 60 година, тојест за један пенни колико се плаћао кад је село основано. Поставио је једини услов — да муштерија плати пеннијем из 1899 године. Био је убеђен да ће још веома мало њих имати ту стару пару, али се преварио. У току три сата појавило се 35 људи са пеннијем из 1899 године. Томсон још никад није толико радио, а тако мало зарадио!

Медицина кроз векове

ЧОВЕК ЈЕ ДЕО СВЕТА У КОМЕ ЖИВИ

САВРЕМЕНА СТАРА ПРИЧА

Медицинска наука у Грчкој у 6 веку пре наше ере могла би се упоредити с пејзажом посматраним с највишег врха неке планине у освит магловитог дана. У почетку се једва назиру остали планински висови, а затим се магла постепено разилази и онда већ може да се види далеко унаоколо, дубоко доле у долине, мада се ту још увиђају бела повесма. Јонски медици-филозофи су први разогнали маглу и унели светлост у грчку медицинску науку проглашујући да се читав свемир управља према одређеним законима и да се они могу применити и на човеке тело.

Питагора је био најоригиналнији међу јонским филозофима. Према његовој теорији бројеви су владајући принципи свемира. Тако се звезде крећу по небеском своду на утврђеним раздаљинама и њихова хармонија одговара тонским интервалима једне музичке скале. Људско тело такође је уређено према музичко-математичким правилима и болестан човек уствари је поремећено у стањени склад са самим собом и свемиром. Све што у таквом случају лекар треба да учини јесте да га поново „наштимује“. Сама болест развија се као аритметичка прогресија и на основу овог Питагориног схватања, Хипократ је касније развио своју теорију о „критичним данима“ за све болести. Демокритово (460—365 пре наше ере) схватање човека и свемира сложеније је и дина-

мичније. Он је веровао да је свет састављен од атома и да се све што се догађа може приписати прегруписавању ових невидљивих и неразоривих честица. Епикур (342—270 п. н. е.) је ову његову теорију применио на медицину. По њему

је људско тело састављено од атома и пора — простора између атома. Човек је здрав док се атоми крећу: поремећај у том кретању значи болест, нарочито ако до њега дође у танком цреву. Дужност лекара је, према томе, да одржава поре чистим, а атоме у покрету.

Хипократ, отац медицине како га називају, сматра да се већина лечења састоји од три главна чиниоца: болести, болесника и лекара. Данас се то сматра разумљивим само по

себи, али не треба заборавити да се пре Хипократа на болест гледало као на казну богова, да је лекар само заступник тих истих богова, а да болесник може оздравити искључиво помоћу вере. За Хипократа, међутим, болест је приро-

стомак. Утврдио је да је Силенус провео напоран дан у гимназијуму. Био је уморан и пре грејан кад је узео сир. Значи, за његову болест није крив само сир, већ његово опште стање. У болести, нема ничег „светог“ ни тајанственог. Хипократ је проучавао и бележио критичне знакове и ступњеве сваке болести да би утврдио правила на основу којих би лекар могао да зна шта да очекује и шта да учини у правом тренутку.

Код Хипократа огромну улогу игра „зацелујућа снага природе“. Наиме, природа ствара одговарајуће противмере помажући човеком телу да се бори с болешћу. Лекарева је дужност, дакле, да ослободи и ојача човекове унутрашње снаге: он је помагач природе, а не њен господар.

Да би помогао природи, доктор мора да познаје болест, њен ток и могући исход. Јасну слику о обољењу добиће ако послуша рад болесникових плућа, контролише његово дисање, боју урине и друге спољашње знаке. Поред тога, он мора да познаје и разуме болесника као личност.

Само човек доброг карактера може да буде и добар лекар, — тако је говорио и писао Хипократ. Он мора да воли људе који су богати или сиромашни. Мада никад није порицао право лекара да зараде толико да могу водити пристојан живот, он је од њих захтевао да су племенити, скромни, да се према свим чашним људима понашају пријатељски и срдечно.

Један пијанац, један пушач опијума и један човек који је уживао хашиш — каже се у старој персонској причи — нашли су се једне вечери пред затвореном градском капијом Исфахана.

Ратоборни пијанац загреме: — Хајде да проваљемо капију и уђемо у град. Мирљубиви пушач опијума предложи уморно: — Да легнемо, спавамо и сањамо до јутра, а тада ће се капија сама отворити.

Љубитељ хашиша, који је веровао да је нашао најбоље решење, мирно прошапута: — Хајде, да се провучемо кроз кључаоницу.

СНАШАО СЕ...

Ко год прими фотографију са потписом неке филмске звезде несумњиво замислила да му је то она лично послала. Штета је разбити илузију, али истини за вољу мора се рећи да уместо многих филмских звезда то у Европи чини г. Дангерс коме то посредовање пружа угодан живот. Од немачких и иностраних уметника у његов секретаријат у Целендорфу стигну пакети са хиљадама писама да би била послата њиховим обожаваоцима. У овом веома обимном послу помаже му неколико сарадника, а олакшава добро уређена велика архива и картотека.

ЛЕГЕНДЕ...

Опште је мишљење да је цивилизовани човек виши рагом али не и снажнији од људи из давних времена. Постоје легенде о циновским људима, нарочито Викизлима и неким другим народима Северне Европе. Пре три године у Британији је ископан скелет једног саксонског рагника високог 210 сантиметара.

слабији од воде. Људско тело, које без напора одржава баланс своје топлоте на утишном ваздуху од 30° Целзијусових, захтеваће топлоту воде од 33 степена да би одржало сличну равнотежу. Човек може умрети од исцрпљености после 60 минута проведених у леденој води, али и издржати много дуже на ваздуху исте температуре. Вунене чарапе и чизме одржаваће топлоту стопала на температури испод нуле само ако су суве, а ако пропуштају воду прсти ће убрзо обамрети.

Мајка која своје дете претерано обуче пре него што га пошаље да се игра по хладном времену заборавља да ће оно трчати и скакати и да ће тиме створити много више унутрашње топлоте, због чега ће ускоро почети да се презнојава у својој претерано топлој одећи. Када седне да се одмори онашће стварање унутрашње топлоте, а губитак ће још порасти због влажности његове одеће. Оно ће ускоро доћи кући хладне коже и костију.

Идеална одећа...

Мудрија мајка шаље своје дете да се игра у релативно лакој одећи, али с добро заштићеним рукама и ногама. Сем тога, опоменуће га да се одмах врати по топлије одећу ако буде осетио хладноћу.

Док је тих ваздух одличан заштитник ветар односи топлоту много брже. Због поветарца који дува брзином од свега осам километара на сат, губи се око осам пута више топлоте него у мирном ваздуху.

Одећа Ескимима, начињена од коже туљана и морских коња, идеална је за хладно време. Када Еским јури за својим пленом у лову, хладан ваздух улази и излази испод његовог лепршаваг одећа и спречава претерано загревање. Дошнине, док се одмара, он своје одеће прикупи уз тело и тиме створи потребну заштиту.

Ми смамрамо, а то су потардиза и научна испитивања, да је вуна идеално средство за заштиту топлоте. Међутим, спручњаци су укавали на чињеницу да се заштита не постиже самом тканином већ густином ваздуха међу влакнима. Предност вуне над паму-

ком је углавном због њене еластичности. Влакна или сува, она тежи да је згуснута и да ухвати што више ваздуха.

Посебну пажњу захтева одржавање топлоте док спавамо. Бесумње вам се већ догађало да заспите у угодном загрејаној соби а да се пробудите хладни и згрчени. Соба се није толико охладила док сте спавали већ је опало стварање наше унутрашње топлоте. Према томе употребите покривач чак и за време кратког дремушкања, мада сте убеђени да вам неће бити потребан.

Колико хладноће може да поднесе људско тело? Научници нису досад дефинитивно одговорили на ово питање. Једног зимског јутра 1951 године нађена је нека Дороти Мекстинс на једној чикашкој алеји готово без икакве одеће. Температура њеног тела износила је свега 16° Целзијусових, значи више од 20 степени испод нормале. Па ипак је болничко особље било у стању да спасе њен живот помоћу крвне плазме, оксигена и других средстава. Још је интересантнији случај двогодишње Вики Девије која је 1955 године нађена у бесвесном стању у својој ноћној кошуљици и са температуром од 15 степени. И она је преживела.

Сувишну топлоту треба избегавати

Ако се задесите на хладноћу од, рецимо, минус 20° негде на отвореном месту и са промрзнутим прстима на рукама и ногама, образима, носем и ушима, шта бисте учинили? Никако немојте послушати бајне савете да снегом или ледом протрљате прозебле делове тела. Скорашњи медицински подаци су показали да ће таква ткива бити знатно мање оштећена после моменталне промене топлоте и да ће после тога остати само незначна могућност инфекције или гангрене.

Потребно је промрзлог човека пренети у топлу собу, дати му неко топло пиће и увити га у топлу ћебаду или ставити у калу с топлом — али не врућом — водом. Баш како се у хладној води губи више телесне топлоте, тако исто ће је из воденог купатила много брже из топле воде. Сувишну топлоту треба свакако избегавати — никаким лампама за загревање, боцама с врућом водом или крај усхијане пећи не повраћајте промрзнуте делове тела. Никако не трљајте или масирајте озебле прсте или уши.

Наравно, пре свега треба настојати да се и не добије озлебина. Водити рачуна да одећа буде довољно топла и сува. Нарочито на прстима руку и ногу. Али, не будите и један од оних који кад осете хладноћу ују одједном у прегрејану собу.

ТЕЛЕВИЗИСКА КАМЕРА ЗА СВАКО ВРЕМЕ

Телевизишка камера која је била приказана у Лондону потпуно је затворена и има брисач за стакла сличан оном на аутомобилима. Може се употребљавати, према изјави произвођача, по хладноћи и врућини а и бука јој не смета.

Три прасета

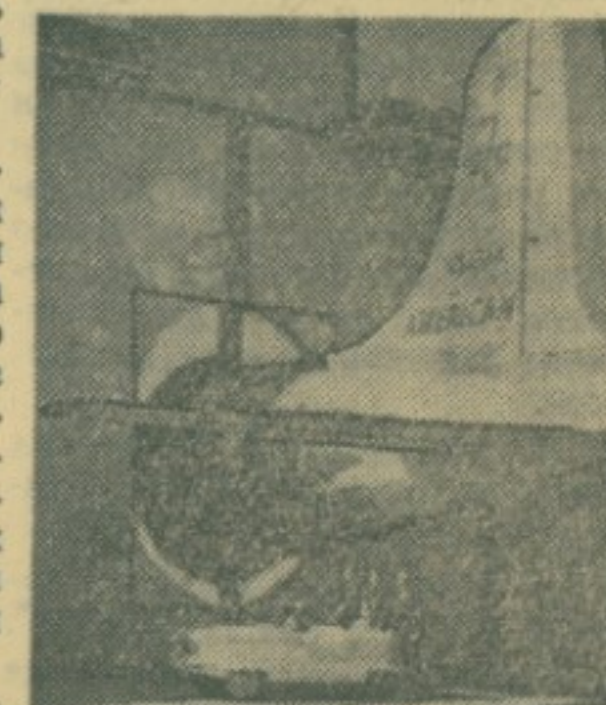
Три мала, али стара, прасета уместо на пијаци поћи ће у колеџ. Да би остали малог раста хранљени су на специјалан начин на Небраска универзитету. Имали су по четири килограма при „рођењу“ а после 140 дана само 19 килограма. На њима се врше експерименти.

Угаљ се разноси као млеко

У крајевима Француске где се пећи ложе угљем он се разноси у врло погодним конзервама као код нас млеко у боцама. Свака канга садржи 15 килограма угља.

Економичан хангар

Реп авиона није „осетљив“ на лоше временске прилике па може да остане и изван хангара. Ивице на вратима обложене су гумом тако да се прикљуби уз труп авиона, и они главни делови апарата остају потпуно заштићени. Овакав хангар је већ начињен у Даласу, у САД.

Усуштини, ми људи смо полу-тропска бића. Наше тело, при одмарању и без одеће, способно је да одржава своју унутрашњу топлоту без напора на температури од око 30° Целзијусових. Али оно је наоружано и разним могућностима за борбу с много нижим температурама — и то тако ефикасним да Индијанци који живе у Тиера дел Фуего, близу антарктичког врха Јужне Америке где се обично жива спушта до близу тачке смрзавања, сасвим нормално подносе ову ниску температуру без икакве одеће и под незнатним заклоњима.

Заштиту свог организма за време хладнијих дана делимично постижемо стварањем веће топлоте у нашим унутарњим „дећима“ а делимично и чувањем те топлоте.

За један сат

Најважнији извори унутарње топлоте су наши мишићи, који извлаче око 70 одсто енергије из хране коју поједемо. Под нормалним условима, наши мишићи производе толико топлоте да сваког сата може прокључати један литар ледене воде, а кад машемо рукама или журимо створиће је се још више.

За поморска испитивања

„Дениз“ је нови модел француске подморнице за спуштање до 330 метара дубине. Моћи ће да остане и шест сати под водом.

Џиновске чељусти

Велике чељусти машине једне америчке компаније истоварују дрвену грађу са равне платформе камиона само једним „утризом“. Кад се чељуст затвори око товара дрвених трупаца она се подиже и клизи на шинama до простора за сортирање.

Колико је активност наших мишића способна да отклони хладноћу најбоље се види из недавних експеримената канадског Националног истраживачког савета, који показују да ће нам исто одећу, потребно за одржавање удобне топлоте док мирно седимо на температурама од 20 степени, такође одржати потребну топлоту и на температури од 5 степени ако живахно корачамо, или на минус 15 степени ако трчимо.

У случају да хладноћу не спречавамо на овај начин, мишићи ће нас аутоматски загревати подрхтавањем. Оно показује, — рекао је један физиолог, — да је многима хладно али мало их се смрзне.

Уствари, и у крајње неповољним условима, интензивно дрхтање може нас спасти чак и од смрти услед смрзавања. Пошто наши мишићи стварају више топлоте у хладне дане, они користе и више енергије поједене хране. Али природа се и за то постарала — са падом сваког степена у термометру, поједемо просечно 15 калорија више. Војницима са службом у тропским пределима, на температури од 22 степена, довољно је око 3.000 калорија дневно. У поларним пределима, на исто толико степени испод нуле, дневна потрашња њихове хране достиже готово 5.000 калорија.

Дејство „кожног ћебета“

Уместо да по хладном времену повећавамо топлоту у организму радом мишића, можемо постићи готово исте резултате чувањем већ постојеће топлоте. Један обичан начин је свима познат: кад нам је хладно инстинктивно се згрчимо и повијемо и на тај начин умањимо површину кроз коју се распура топлота. Мање су познате промене у овом смислу у крви и кожи, јер оне обично дејствују као систем расклањивања: слично води у радијатору тако и топла крв која излази из унутрашњих органа расклањује се самим протичањем кроз кожу. А оно носи од 190 до 300 литара на час. Међутим, када нам је хладно, многи се синги крвни судови у кожи скупљају, смањујући тиме протичање крви за једну петину од нормалног па се на тај начин кожа претвара у веку врсту омотача који спречава растурање, већ створене топлоте.

Дејство овог „кожног ћебета“ делимично зависи од дебљине масних наслага у њему. Познато је да особе са складно распоређеним масноћама много успешније преживе јаку хладноћу него мршави. Али није правилно да се дебеде особе много боље осећају за време хладних периода. Јер, ако су нервни заврше-

ци, смештени у близини површине коже, отсечени масним наслагама од унутрашњих извора топлоте онда један дебео човек може осећати чак већу хладноћу од мршавог.

Крзно животиња дејствује на исти начин, јер су оне у стању да топлоту свог тела

одбране помоћу мишића који подижу длаке и тако дебљају крзнени покривач када тело почне да дрхти. И ми у нашој кожи имамо ситне мишиће за подизање длака који ступају у дејство када изненада осетимо хладноћу па се и на површини коже стварају „гушчице бубуљице“.

Слаб спроводник топлоте

Заштита телесне топлоте зависи и од тога шта ће наше тело или одећа додирнути. Бетон у купатилу биће хладнији табанима него отирач у испом купатилу чак иако су подједнако хладни. Ово с тога, што топлота из коже одлази знатно брже ако дотакне добар спроводник топлоте.

Непокретан ваздух је слаб спроводник топлоте — много

Овај чланак написао је светски рекордер за брзу моторну возњу на води, Доналд Кампбел, син познатог светског рекордера на води и суви Мал колма Кампбела. На дан 23 јула 1955 године, са чамцу „Плава птица“ са реактивним мотором, освојио је талас језера Алсвотер у Северној Енглеској. Тог дана, као што је чинио и у току претеклих шест година, желео је да преузме светски рекорд брзине од Американаца који је у своје време дуго држао његов покојни отац Мал колма Кампбел.

Време је било идеално: дан сунчан, без ветра, а површина језера као огледало, без иједног набора. Кад сам достигао брзину од 325.600 км на сат, обузела ме је огромна радост.

Сада сам постигао нов светски рекорд. Можда би било добро да се на томе задржим. Наједном се сетих очевих речи које ми је упутио у једном писму 23 године раније, кад ми је било дванаест година. У то време сам удубао за пуцањем из карабина и хтео да постигнем школски рекорд. Писао сам оцу да се тражи 210 поена, али да ми је довољно и 205 па да ме прогласе најбољим. Уосталом, тих 205 поена већ сам био постигао, али незванично. Међутим, отац ми је одмах одговорио: „205 већ имаш, Бори се за 210! Било шта да радиш

УВЕК НАПРЕД

у животу не успављуј се на ловорикама. Чим постигнеш један, тежи одмах вишем циљу!“

Послушао сам га. Упео сам снаге да постигнем 210 и остварио 208 поена.

Било је потребно да прође доста година од тог писма па да потпуно схватим савет.

Године 1931 отац је био заустављен великим почастима, јер је био први возач аутомобила који је постигао брзину од преко 6 и по км у минуту. Али, кад је достигао брзину од 396 км на сат, он се није зауставио. Одмах је усавршавао машину за брзину од 8 километара у минуту.

Био сам сведок његове велике победе у граду Бонвил Солт Флетс, кад је јурио 480 км на сат. После тог триумфа пувао се у миран живот, јер је целој породици обећао да ће престати са експериментима. Једног дана му рекох: — Тата, постигао си свој циљ а заборавио да одредиш други, онај виши.

Одмах се сетим својих речи из писма. Тих дана је донео непоколебљиву одлуку: конструисаће најбржи чамцац на свету! Зар да толико стечено искуство закопа за вечита времена? Не, „Плава птица“ ће се појавити и на води!

На италијанском језеру Лаго Мајоре, испод Алпа, постигао је на моторном чамцу брзину од 208 км на сат и за 8 км превaziшао светски рекорд Американаца Гар Вуда.

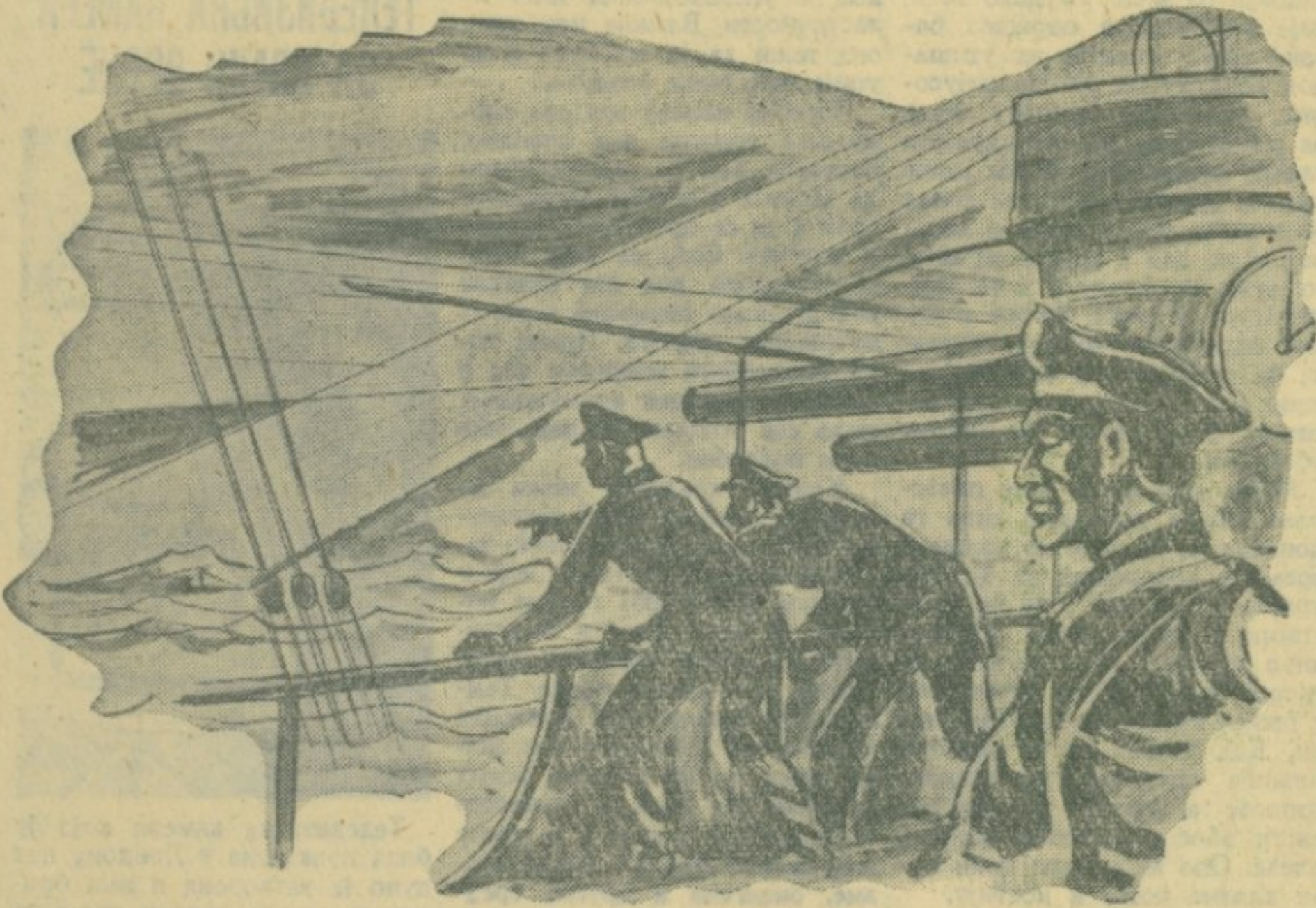
Тако је мој отац постигао два светска рекорда на суви и на води. Хтео је да иде још даље, али га је зауставио Други светски рат. На несрећу, 31 децембра 1948 године, смрт је онемогућила његове нове планове.

Једног дана прочитах у новинама вест да је неки амерички индустријалац начинио чамцац којим ће да туче очев рекорд.

Одмах сам потражио очевог механичара Лео Вилу и договорно се да за тренутак оставимо настрану млавац мотор, али да одмах почнемо рад на усавршавању мотора с клипом.

Јуна 1950 Американац Стенли Сејриз постигао је на води брзину од 257,860 км на сат и тукао очев рекорд. Вила и ја наставили смо упоран рад на следеће године чамцац нам се слапао при спуштању у језеро Конистон. После тога предузели смо конструисање чамца са млазним мотором и тек јула 1955 спустили смо се на језеро Алсвотер и постигли нови светски рекорд.

Прошло је још четири године и 13 маја 1959 постигао сам нов рекорд на језеру Конистон, постигавши брзину од 419 км. на сат. Сада циљам на 480 км на сат за „Плаву птицу“ на води и 645 км за њену сестру на суви. Шта ћу да радим кад и то постигнем, не знам. Знам једино то, да ко престане да ради зауставља се и у напретку.

КЛОПКА

Један мањи трговачки брод са кога се вила доминиканска застава привлачило је, 1942 године, пажњу у свим лукама где би пристајао дуж западне обале Јужне Америке. Али он је врло често мењао име и заставу под којом је пливао. Ми ћемо га ради лакшег праћења догађаја назвати именом које је носио када се све ово десило — „Либертад“.

Студирали су сваки део брод

Све слике брода, од којих многе у боји ради бољег разазнавања детаља, стизале су најбржим путем до једног малог ратног бродоградилничког северно од Флориде где је радила читава екипа поморских официра и стручњака. Сваки део бродова они су пажљиво студирали док се на скели копирао део по део трапера „Либертад“, почевши од ружног димњака па до широке палубе, дизалица и облог прамца. Споља је сваки детаљ одговарао оригиналу, али изнутра је било другачије. Као и прави „Либертад“ који су Немци нарочито конструисали за снабдевање подморница тако је и савезнички имао мотор далеко јачи него што би се по спољашности брода очекивало. Ту су били и топови, уређаји за избацивање подводних бомби, инструменти за ослушкивање и сви други инструменти потребни супер-разарачу, одређеном за лов на подморнице.

Савезницима није било тешко да униште „Либертад“ ако су га већ открили. Али тиме се не би много постигло. Немци су располагали још десетином сличних бродова за које савезници нису знали и подморнице су могле да се помоћу њих и даље мирно снабдевају и из дана у дан потапају савезничке бродове дуж самих обала Америке. Било је потребно напаста га у тренутку када снабдева подморнице, а било је више него сигурно да он то чини када се окупи цео „чопор“ њих пошто је било сувише опасно да се састаје са сваком посебно.

Сви покушаји да се овај брод неprimетно прати и изненадно нападне остали су без успеха. Капетан немачког брода и капетани подморница били су искувени искусни и лукави. То је био још један од разлога да се учине сви напори и уништи тих неколико подморница. Немцима би требало више месеци да их замене јединицама исте вредности.

На једном састанку шефова штабова неко је готово у шали приметно:

— Подморнице би најсигурније потопио сам „Либертад“.

Тако се родила идеја да се направи копија немачког брода.

Зачу се туп удар

Поручник Лукас лагано изрони поред самог прамца брода. Ноћ је била мрачна. Вода залива топла и мирна. Поред њега се појавише главне осталих чланова одреда људи-жаба. Из дубине брода

се чуло тихо бректање казана у коме се гомилала пара. „Либертад“ је требало да исплови у зору.

Са обале се чуо бат корака и звиклукање неке песмице. То је био знак да се Гордон приближава. Поручник Лукас дохвати ланац лентера и поче се спретно пењати уз њега. За неколико тренутака нађе се на палуби и леже. Нико га није приметио. Кроз гомилу ужаци која се налазила пред њим могао је да види Гордона како, обучен у одело једног од морнара „Либертада“ кога су успели да навију и свуку у крчми на обалу, прелази преко мостина који је водно на брод. Лукас се подиже и претрча неколико метара до великог сандука иза кога је могао да држи на оку немачког стражара који је стајао наслонен на ограду. У то се са предње стране зачу туп удар. То је Гордон ликвидирао стражу на улазу. Ни овај стражар није пружио Лукасу велики отпор. Све се одиграло брзо и такорећи без икаквог шума.

За непуних пет минута су људи-жабе и одред са копна заузели брод. Капетан, радиотелеграфиста и официри су били тако изненађени да нису успели да униште ниједан докуменат, шифру или карту. Први део операције је у потпуности успео. Рано у зору, у одређено време „Либертад“ је испловио из луке и кренуо ка пучини. На нешто мање од сто километара од обале, на отвореној пучини, два „Либертада“ су се срела. Два истоветна брода неколико тренутака стајала су један крај другог. Пребачени су документи и карте на којима је било означено место где се немачки брод имао састати с подморницама. А онда је савезнички брод наставио тим правцем док је прави „Либертад“ кренуо на север ка немачкој обали и заробљеништву.

Светлеће скалачке сата на мосту показивале су један по поноћи. У кратким временским размацима, уједињено, палио се сигнални рефлектор: црвено-жуто, жуто-црвено. Да ли су добро разумели шифру? Да ли је ово било заиста место где су подморнице имале састанак? Да ли?... Да ли? Питања и сумње пролазили су кроз мисли свију. А сат је тихо куцао док су се скалачке једва приметно померале.

Све очи упрте у мрачну површину

Кроз дубине океана тихо, попут сенки, провлачиле су се дугуљасте челичне немани.

— Дубина 15 метара, курс северозападни, — монотонно је поновио глас првог официра подморнице. Немачки капетан, зарастао у браду, у џемперу са високим оквратником пришао је перископу и командовао:

— На перископу дубину!

— Изрони на перископу дубину, — понавља први официр.

Подморница У-301 лагано дрхти и заузима већи нагиб. — Дубина 12 метара.. Дубина десет метара..

—Иззлаци перископ.

Капетанове руке вешто хватају справу за посматрање. Пролазе секунди док врх оптичког инструмента није пробио таласе. У првом тренутку се не види ништа, а онда кроз воду која се слива низ стакло почиње да се назире тамна површина океана. Лагани круг улево... ништа. Десно... ниш... Не... не. Само мало улево, Капетан је угледао сигнале. Црвено, жуто, жуто, црвено. „Либертад“, или званично ФТ-111, још једном је тачан. Сигнал је исправан.

— Изрони! — одјекује команда.

На броду су све очи упрте у мрачну површину воде. Догледима круже по хоризонту.

А онда, одједном, примећују како се на неколико стотина метара од брода пролама површина воде и како из мрачне утробе океана излази непријатељска подморница.

— Сви на своја места, — проноси се тихо команда. — Настави са сигнаlima.

Рефлектор се пали и гаси: црвено, жуто, жуто, црвено.

Официри на командном мосту брода знају да су пропали ако се врло брзо не појаве и остале подморнице. Ако потопе ову, друге које су у близини као што каже сонар (справа за ослушкивање звука) лако ће осветити своју другарину. Са торња подморнице која је већ потпуно испловила почиње да жмирка рефлектор.

Није требало много времена да схвате...

— Друга подморница са леве стране, — чује се узвик осматрача. Две...

Прва подморница сигнализира: „Прилазимо, припремите све за прекрцавање товара“.

Растојање између подморнице и брода је све мање. А сонар преноси звуке пропелера из дубине. Значи, има их још. Једна... две...? Чекају? Мога би се изгубити могућност маневрисања. Још мало... Само још мало причекајте. У томе се разлике глас:

— Подморница на двеста метара са бока.

Сада је тренутак.

— Упали рефлекторе. Топовском ватром из свих оружја по непријатељу!

Нижу се команде једна за другом.

Заслепљујућа светлост про- су се по површини мора и обухвати својим белим загрљајем торњева немачких подморница. Њихове ознаке и људи на палуби указаше се као у по бела дана. Вавадух се пролони од заглашујућих експлозија. Топови и тешки митраљеви појавише се из маскираних ограда на броду.

Подморнице су очајнички покушавале да зароне. Једна од њих у намери да спасе преостале две, крену право на брод не би ли га сударом о- неспособила али је топовска зрна просто разнесе и она не- стаде под површином, овог пута заувек.

Најудаљенија подморница успе да зарони али „Либертад“ крену пуном паром напред и заузео цео простор подводним бомбама.

Цео окршај трајао је мање од петнаест минута, а на месту где је отпочео остаде само огромна белега од уља и парчићи разних делова попо- шњених подморница.

Неколико часова касније када је „Либертад“ већ био далеко, на разбојиште је стигла четврта немачка подморница која је због квара на мотору заостала. Њеном капетану и немачком адмиралитету није требало много времена да схвате шта се догодило. „Либертад“ или ФТ-111 је коначно опшисан са листе бродова као изгубљен.

ИРСКА БАЈКА

WALT DISNEY

ПРОЗНИЦА ЈЕ ПОПУСТИЛА И КЕТИ ЈЕ МИРНО ЗАСПАЛА. МАШКА И ОСТАЛИ НА ПРСТИМА СУ НАПУСТИЛИ СОБУ...

ДА НИСАМ СВОЈИМ ОЧИМА ВИДЕЛА НЕ БИХ ВЕРОВАЛА!

ДА... КЕТИ ЈЕ СПАСЕНА... АЛ' ЈЕ ДЕРБИ ОТИ- ШАО...

ОТИШАО ЈЕ... ДА БИ КЕТИ МОГЛА ДА ОСТАНЕ!

КОЈИЈЕ СМРТИ ЈУРЕ КРОЗ НОС... ДОК МАЛИ КРАЈ ПКУШАВА ДА ТЕШИ ДЕРБИЈА...

ХОКЕШ ЛИ БАР, ВЕЛИ- ЧАНСТВО, ПОВЕСТИ БРИГУ О КЕТИ И МАШКА?

ХОКУ!

СТРАШНА ЈЕ ШТЕТА ШТО НЕКЕШ БИ- ШТИ НА ЊИХОВ ВОЗ СВАДБИ!

ЈЕСТЕ...

...АЛИ, АКО ВЕА НЕКО МОРА ДА УМРЕ, БОЉЕ ДА ТО БУДЕМ ЈА КОЈИ САМ СТАР...

ТАКО ЈЕ! ЗНАШ, ЖЕЛЕО БИХ ДА МОГУ ДА ИДЕМ С ТОБОМ ДО КРА- ЈА ОВОГ ПУТА...

И ЈА ТО ЖЕ- ЛИМ... КАД БИ МОГЛО.

ЗАЖЕЛЕО СИ И СВОЈУ ЧЕТВРТУ ЖЕЉУ! СВЕ ТИ СЕ САД ПОНИШТАВА- ЈУ!

У ВИХОРУ ЗАГЛУШНИХ ЗВУКОВА И ЗАСЛЕПЉУЈУКЕ СВЕЛОСТИ, ДЕРБИ ЛЕТИ НАЗАД КРОЗ ПРОСТОР И ВРЕМЕ... МАЛИ КРАЈ НАДУМДРИО ЈЕ СМРТ!

НЕШТО КАСНИЈЕ, ПОДЛЕ КЕТИНОГ И МАШКЕЛОВОГ ВЕНЧАЊА...

ОХ, ОНА ЈЕ МОЈА ДРАГА, НАЈДРАЖА НА СВЕТУ, ОМИЗУ ПУ- НИХ ЗРАЧНЕ РАДОСТИ...

ЖЕЛИМ ВАМ ДА И ВИ ЖИВИТЕ ОВАКО СРЕ- НО! КАО ОНИ!

КРАЈ

Претерано

Да ли знате?

Некада

Један мотоциклиста из Скарбороа (Енгле-ска) који је већ шест месеци одлазио на посао и враћао се с посла својој кући пре извесног времена налетео је на једно дрво крај пута и лакше се оземдио. Полицајац који је пришао да му пружи помоћ открио је да је мотоциклиста слеп. Али, то је било довољно да мотоциклиста, иако је напамет научио целу стазу и владао изванредном возачком способношћу, буде кажњен са три месеца затвора због угрожавања јавног саобраћаја. Закон је закон.

ГАРИ КУПЕР чувени филмски глумац, познат је као велики ђуџинавац. Један новинар му је поставио кратко питање: „Да ли радо снимате?“ После два минута ћутања, новинар је поновио речи и додао: „Да ли сте ме разумели, господине Купер?“ Тада је тек добио одговор: „Па, размишљам којим раменом да слегнем“.

НОВА БАТЕРИЈА, изум професора универзитета у Кембриџу доктора Ф. Т. Бакона, производи енергију помоћу које се крећу аутомобили, бродови и возови а не захтева поновно пуњење. Њена добра страна је још и та што не прави никакву буку.

У КОЛУМБИЈИ је рубрика у пасошима где се уписује боја женске косе изостављена, јер је жене често мењају фарбањем.

МУКЕ СВЕТСКОГ ПРВАКА — Првак света у боксу Шведанин Ингемар Јохансон, намерава да напусти отаџбину и да се пресели у Женеву — због пореза. У Шведској пореске власти треба да му узму 80 процената од прихода, док би у Швајцарској то износило свега око 26 одсто.

И ЉУДИМА СУ ПОТРЕБНЕ ИГРАЧКЕ — Један познати психолог препоручује да и одрасли један дан у месецу проведу забављајући се играчкама. Занимање играчкама, на пример састављање железнице, доноси људима освежење а то им вреди као десет дана одсуства.

Невидљива фотеља

У Америци су почели да производе столице и фотеље од провидне материје које су са удаљености веће од један метар потпуно невидљиве. Особа која седи у таквој фотељи изгледа као да лебди у ваздуху.

Занимљивости

Првог октобра 1960 године Марс и Земља ће се налазити најближи један другом. Американци мисле да ће Руси тада лансирати једну ракету до „црвене планете“ где би могло да се стигне за 26 дана.

„Боконда“ од Леонарда да Винчија још је актуелна. Сада се испитују боје којима је рађена. Познато је да је Леонардо био страстан алхемичар па је вероватно своје боје мешао са солима бакра. Због тога, кажу, ова знаменита слика полако добија зеленкасту нијансу.

„Фред“ је нови британски електронски апарат који је у стању да чита 10.000 цифара у секунди, да издваја рачуне и да преноси оно што је прочитао на другу електронску машину.

Укупно 400 година

Ова петорица браће Кампино да се збир њихових година из Милана имају укупно 400 година. На њиховом последњем састанку пожелели су да се збир њихових година попуне на пет стотина. Најстарији већ има 89 година али је тешко да се ова жеља испуни.

Рођен за клизање

Иако стар само две године овај малишан већ лепо стоји на клизачкама, јер, кажу, то му лежи у крви. Наиме његова мајка Гунди Буш из Келна била је првакиња у уметничком клизању 1954 године, а отац Лија Јохансон већ дуго игра у шведском државном хокеј тиму на леу, док је деда у својој двадесетој години такође био један од најбољих хокејаша у Шведској.

Према једном старом народном обичају у Русији су девојке носиле косу увек сплетену у кику. Онога дана када девојка полази на венчање њене другарице јој расплету косу, а увече јој начине две плетенице као симбол новог живота. Овај обред расплетања косе уствари је праштање са девојачким животом, а праћен је тужним песмама које пева и сама невеста. Једна од таквих песама каже отприлике ово: „Код свог рођеног оца и мајке чељшала сам те, косо, усред собе патосане храстовином, квасила сам те хладном водом са извора и сушила на докматам зором на сунцу, код свекра и свекрве чељшаћу те скривена иза завесе, квасићу те својим врелим сузама, а сушићу те својом тугом и уздасима“.

КОРЕН ЗУБА први је успешно пресадио доктор Самуел Ласли из Лондона. Накалемљени зуб расте нормално.

ОДЕЛО за овце од пластичне масе већ је испробано у Вајомингу у САД. Оно ће двоструко користити — прво, сачуваће вуну да буде чиста, друго, штитиће овце од вукова.

АЛПИ ће добити још један пут који ће водити до врха од 2.900 метара Сада већ у изградњи, пут ће бити готов и пуштен у саобраћај идућег лета.

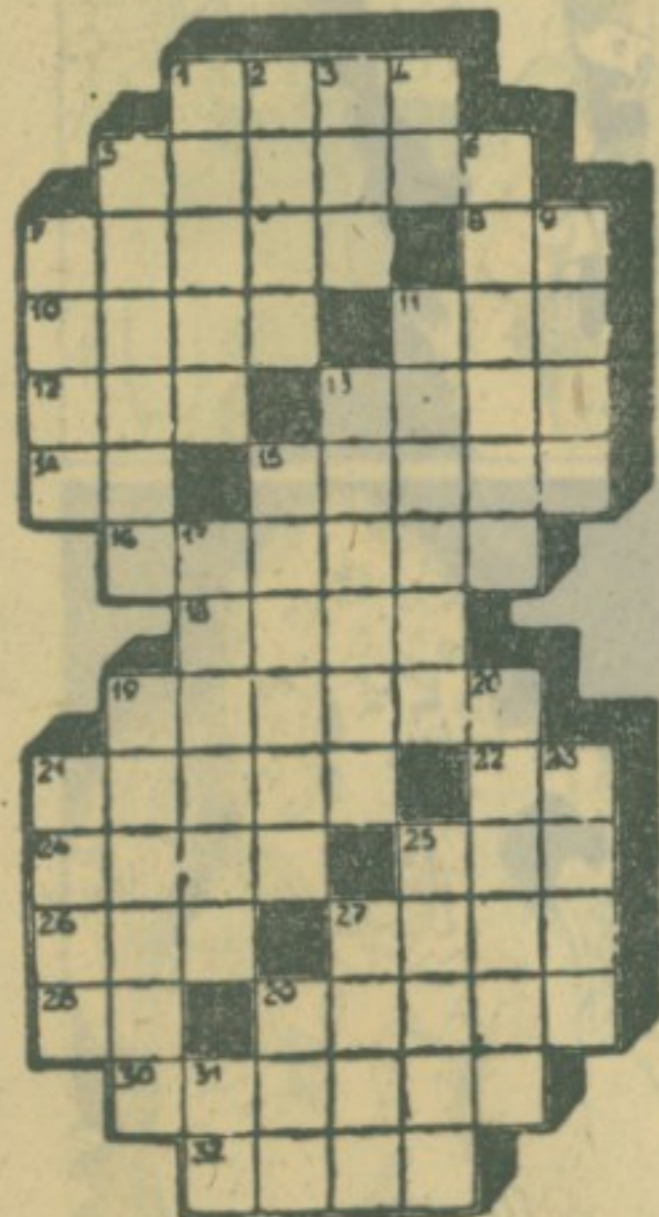
НАЈВЕЋИ ПОТРОШАЧИ СИРА НА СВЕТУ — Сир се највише троши у Швајцарској, Норвешкој и Француској, кажу последње статистике. У овим државама се просечно годишње троши по једном становнику око 8—9 килограма сира.

ЕКСПЕРИМЕНТИ НА ЖИВОТИЊАМА су показали да нова вакцина направљена недавно од бактерија туберкулозе који су подвргнути арачењу обећава нове успехе у борби против туберкулозе. До ових резултата је дошла група лекара са универзитета Колумбија у Лос Анђелосу. Нова вакцина ствара отпорност према туберкулози код мишева и заморчића сличну оној после БСЖ вакцине која садржи измењене живе бактерије туберкулозе. ВЦЦА вакцина која је добијена после дејства радиоактивног кобалта на бактерије, према неким мишљењима има предност над БСЖ вакцином. Радиоактивни кобалт инактивнише бактерије тако да он не може да инфицира организам али промене у грађи и хемијској структури су минималне, па је способност бактерија да изазове стварање антитела у организму животиња а будуће и човека веома велика.

Водоравно: 1) дефект; 5) предњи део брода; 7) део шакве (мозак); 8) слово латинице; 10) јеленака; 11) име наше прве филмске глумице; 12) отрано мушко име; 13) место у Српској; 14) негација; 15) река у Африци; 16) новост; 18) месечна отплата; 19) женско име; 21) област, зона; 22) два слова; 24) земљи гас; 25) бања у Белгији; 26) место у Србији; 27) еп; 28) врста першуна; 30) кривина; 30) пређашње савремено време; 32) врста свилене ткањине.

Усправно: 1) име композитора Одака; 2) хришћански знамен; 3) прилазак (Француски); 4) хемиски знак за ралнеум; 5) украс на руци; 6) град у Црној Гори; 7) шаховска фигура; 9) неопавене; 11) становник једне азијске земље; 13) запаљене дужице у оку; 15) јафест; 17) див, колос; 19) пољопривредна алатка; 20) изглед, гледиште; 21) мекурић на површини воде; 23) индонезанско острво; 25) скијашка дисциплина; 27) врста тркачког чамца; 29) право време (латински); 31) самогласник и сугласник.

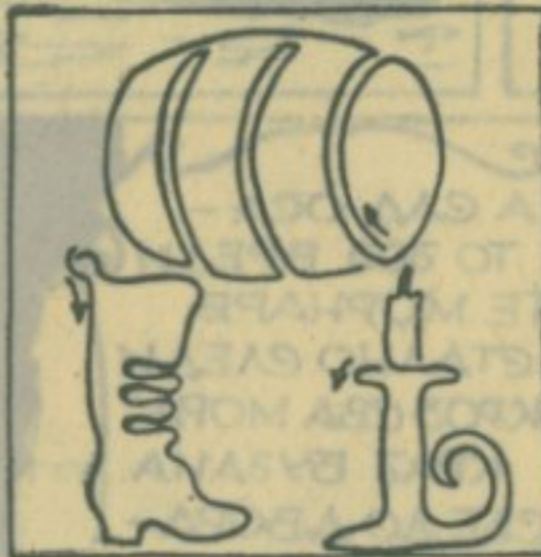
РЕШЕЊЕ УКРИПТЕНИХ РЕЧИ

Водоравно: 1) шема; 5) Шефилд; 7) шелт; 8) ро; 10) Клим; 11) мед; 12) риф; 13) Кина; 14) тв; 15) волан; 16) грашак; 18) елан; 19) уговор; 21) Свана; 22) еп; 24) Арта; 25) мол; 26) Реа; 27) „Шума“; 28) ак; 29) Пирин; 30) Трубар; 32) ахат.

Усправно: 1) Шелф; 2) Ефим; 3) змет; 4) ел; 5) Шелт; 6) дреник; 7) шкрт; 9) одан; 11) Милано; 13) кошљава; 15) Валона; 17) репата; 18) Урхет; 20) Реомар; 21) сара; 23) план; 25) Мурат; 27) шмба; 29) „Пух“; 31) ра.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

У једном потезу

Да нацрта сваки њак буре, чезму и чирак, треба један потез јак.

Само једна црта пуца довољна је за пауза.

Довиљиви чобанин

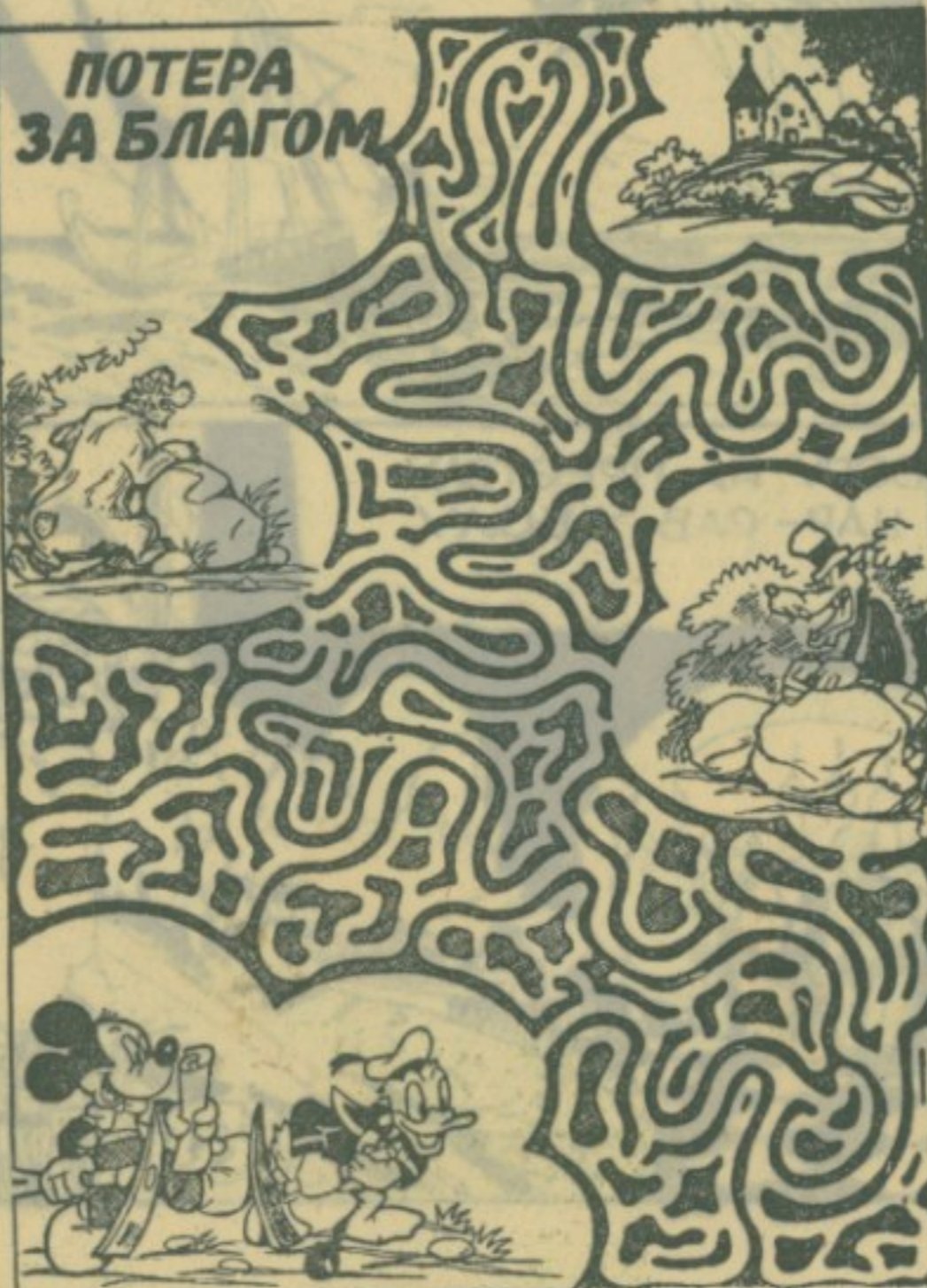
На једном ртлу који је дубоко залазио у море пасло је велико стадо оваца. Млади чобанин који га је чувао, изненада је приметио да се на обали појавио пожар. Повлачење са рта је постало немогуће, јер се ветар ширила великом брзином. Јак ветар је терао пламен према чобанину и његовим овацама. Изгледало је да ће сви ићи на изгоре, или да се удава у мору. Ипак је млади чобанин

пронашао начин како да спасе себе и своје овце. Како је он то учинио? Ако не знате, ми ћемо вам рећи: Чобанин је потерао крдо у сусрет ватри а затим упалио траву на ртлу иза себе. Пошто је ветар терао ватру према врху рта, чобанин се окренуо и са овацама пошао испред главног пожара, а иза оног који је сам створио. Зауостави се на оном делу где је трава већ била изгорела.

Загонетке

У потребе спада Ал' и бриге овца. Коистити и шкоти. Без отомалка влари И гвали и жарри. На суку се роди А умре у води. (Ветра)

Не видиш ме, мада се не хријеш. Чак се увек око тебе нијеш. Где ме нема, ту све гинеш. Мене, мене, мене. И твој живот зависи од мене. (Ваздух)

Мики и Паја нашли су план да коме је учврћено заковано благо у отвором замку. Помошта им да нађу пут који ће их одвести до рушевина испод којих је сакривено благо.

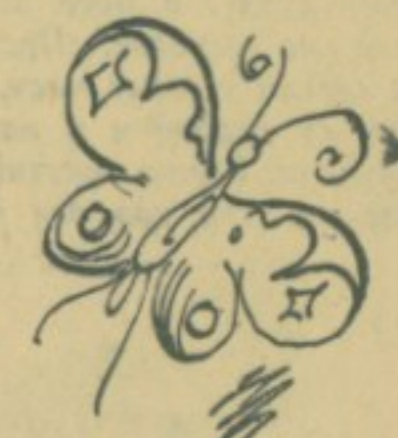

Јесте ли већ чули да...

...делту Нила чине девет већих и мањих рукаваца.

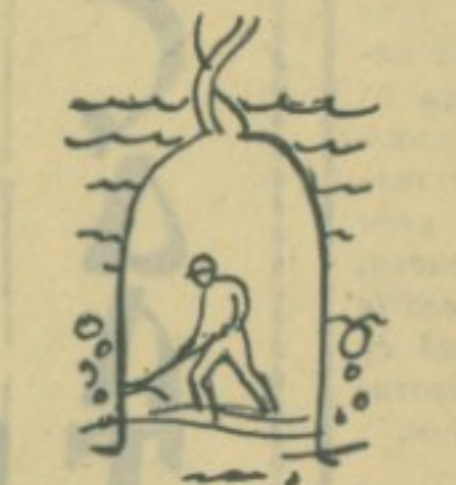
...најкрупнији лептирови могу да буду велики до 30 сантиметра.

...каолин, минерал који се употребљава за израду порцелана, добио је своје име према кинеској речи каулинг, што значи „високи брег“. То је уствари име једног насеља у провинцији Цјанси, познатог још од давнина по изради порцелана.

...први кесон — звоно за рад под водом.

...јаје птице киви износи једну петину тежине тела женке која је растом већа од мужјака.

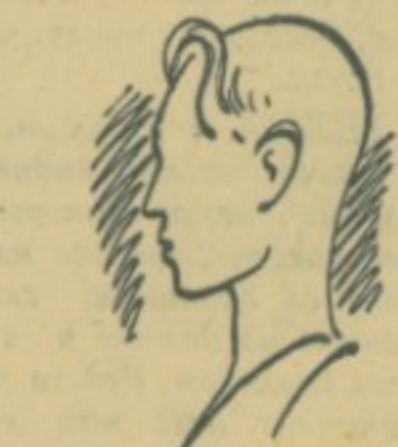

...зрна природног бисера могу да буду од микроскопски ситних до величине голу-бијег јајета.

дом — употребљен је 1841 године у Француској.

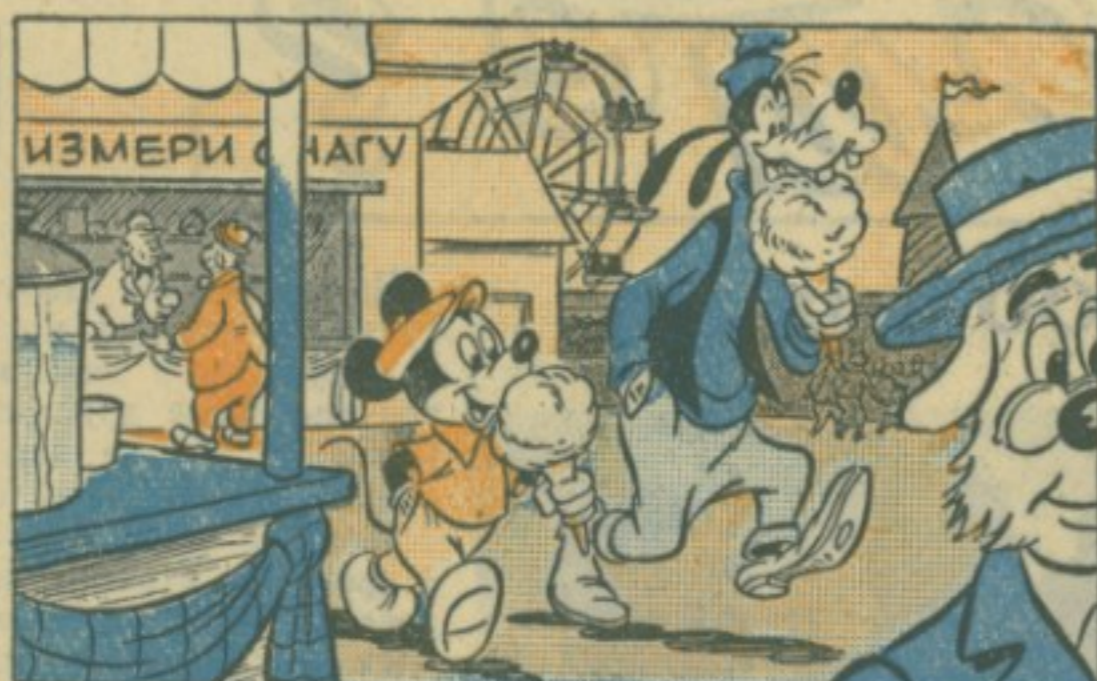
...најновија научна истраживања показала су да на планети Венери влада температура од 300 Целзијусових степени.

...назив бонбона и слаткиша „карамела“ потице од каснолатинске речи „канамела“ што значи „шећерна трска“.

...неке врсте краставца имају плод дугачак и по читав метар.

да ће на Земљи постојати само један тип људи.

КАД НЕ ЗНА СВЕ

Једном Паја путујући преко океанским бродом запита капитана:

— Све ми је јасно само не разумем како се оријентисете на овој пучини?

— Па то је тако просто — помоћу бусоле. Игла на бусоли увек нам показује север.
— Лепо, али када хоћете да путујете рецимо на југ, шта онда показује.

ТО ЈЕ САСВИМ МОГУЋНО

Пера Ждера се хвали Понају:

— Ја, само кад хоћу, могу све. Ето, сада десет дана нисам јео, и десет ноћи нисам спавао!

— Извини, али то је немогућно. То нико не би могао да издржи.

— Ипак сам издржао. И све је тачно што кажем. Ја сам дању спавао а ноћу јео.

ПИТАЊА ОД ОДГОВОРА

Какви су то идеални гасови?
Које су највеће животиње на суво?
Може ли храст да доживи дубоку старост?
Шта је ведута?

ОДГОВОР:

ИДЕАЛНИ ГАСОВИ су они између чијих молекула не постоје привлачне силе или су тако слабе да се може рећи да их и нема. Такви гасови су, на пример, водоник, кисеоник, азот и други, а остали гасови називају се реалним.

СУРЛАШИ су највеће животиње које живе на суво. Нос им је продужен у веома дугачку сурлу, а ноге потпуно личе на стубове. Прсти су им срасли у једну масу, а врхови су слободни и панцима навучени. Горњи секутићи излазе из уста као две велике

зашилене мотке. Очиња немају, али су им кутњаци огромни а круне са попречним глећаним наборима. Претставници овог животињског реда су азиски и афрички слоновии, а у леденом периоду живео је мамут. Исто тако, некад су живели слону сродне животиње мастодон и динотеријум.

ХРАСТ може да живи и неколико стотина година. Спада међу највећа дрвета наших шума, а плод му се назива жир, који је важна храна за свиње у многим крајевима. Разликује се више врста храстова, као: црн, белохраст, принар, чевина и други.

ВЕДУТА је италијанска реч и значи: изглед, видик, панорама; веран сликарски приказ предела, градова или терена са околином, сликаних обично из даљине и са широким погледом. Ведута је више документ него што је уметнички рад.

БАЈКА О ЦАРУ САЛТАНУ!

